Тошкент ҳақиқати

№ 20 (10.446).
1993 йил 16 февраль сешанба
Нархи 5 сўм.

1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН НАШР ЭТИЛМОҚДА.

Вилоят ижтимоий—сиёсий газетаси

СЕШАНБА, ПАЙШАНБА ВА ШАНБА КУНЛАРИ ЧИҚАДИ.

ЯНГИ УЙ ҚУРМАЙ ТУРИБ, ЭСКИСИНИ БУЗМАНГ

Ўзбекистон Президенти шу қоидага риоя қилмоқда. Қуйида Ислом Каримовнинг «Комсомольская правда» саволларига жавоблари билан танишасиз

— Ўзбекистон тўғрисида гап борганда кўпинча уни яқин ва олис хориждаги воқеаларга катта таъсир қилаётган давлат дейишади...

— Кечирасиз, «яқин ва олис хориж» деган тушунчани мен қабул қила олмайман. Уни собиқ Иттифоқни қўмсаб қийналаётганлар ўйлаб чиқарган бўлса керак. **«Яқин» деганн нима-ю, «олис», деганн нима?** Ҳар бир давлатни—у ҳох Россия, ҳох Украина, ҳох Беларусь бўлсин мустақил деб ҳисоблар эканмиз, уларни худди шундай деб англамоқ керак.

Тўғри, чегараларимиз очиқ, ҳамма нарса қўшниларнинг ўзаро муносабатларига боғлиқ. Чегараларга йўл-йўл чизиқ тортилган шлагбаум ўрнатишни ҳаёлимизга ҳам келтирмаймиз. Лекин бундай шлагбаумларнинг йўқлиги «яқин хориж» тўғрисида гапириш учун асос бўлолмайди. Бу — Иттифоқ бор эди, унда республикалар бор эди, эндиликда улар давлатга айланди, деб эски андазада содда ёндашувдир.

— Яъни снз учун Украина яқин хориж, Афғонистон эса олис хориж эмасми?

— Йўқ. Буларнинг ҳаммаси — Ўзбекистон чегарасидан ташқарида, бироқ улар дўст мамлакатлардир. МДҲ бизнинг иродамиз билан пайдо бўлгани йўқ, уни бошқалар тузишган. Ўрта Осиёдаги давлатларнинг унга қўшилишдан бошқа иложи қолмади. Ўшанда. башарти биз бу ерда ўзимизнинг яна бир МДҲмизни бошқа бирор тусда тузсак, нима бўларди, буни тасаввур қила оласизми! Шунга қарамай мен ҳамиша Ҳамдўстлик тарафдори бўлиб келдим. Ҳамдўстликни мен хўжалик алоқаларини сақлаб қолиш шаклигина деб эмас, мулоқот, алоқаларни сақлаб қолишнинг маърифий шакли. деб биламан. Иқтисодий алоқалардан муҳимроқ алоқалар ҳам бор. Бу маънавий алоқалардир. — Бунда жуда катта маъно бор.

— Лекин Минскдаги сўнгги учрашувда снз МДҲ низомининг баъзи писандалар билан имзоладингиз, уларнинг моҳияти нимада?

— Ҳеч қандай писанда бўлмаган. Мен шунчаки, айрим мамлакатлар (уларни буюк давлатлар деб атаймиз) эндигина шаклланиб келаётган давлатларга маърифий йўл билан бўлса ҳам тазйиқ ўтказиш воситаларидан воз кечишни сира хоҳламаётганликларини яна бир бор таъкидламоқчи бўлдим. Ҳеч ким юзлаб ёки ўнлаб йил муқаддам бўлганидек, отлиқларни тўплаб ҳужум қилишга шайланмоқчи эмас. Аммо мен таъсир ўтказишнинг ҳозирги усуллари қилич кўтариб, от чоптириб юрилган даврдагидан тажовузкорроқ ва таъсирлироқ бўлиши мумкин десам, фикримга қўшилсангиз керак.

— Снз иқтисодиётни қўзда тутаяпсизми?

— Айниқса иқтисодиётни, шу билан бирга сиёсий вазиятни ҳам. Ҳамдўстликнинг бирорта ҳужжатида ҳам ички турмушимизга таъсир ўтказишнинг шакли сифатида тазйиқдан фойдаланишга имконият, тирқиш қолдирмаслик керак.

— Ислом Абдуғаниевич, Ўзбекистонга нисбатан снз «ўз йўлимиз» деган сўзни тез-тез такрорлайсиз. «Ўзбекистоннинг ўз истиқлол ва тараққиёт йўли» китобини нашр этдингиз. Унинг мазмунини такрорламасдан асосий қоидалари ҳақида қисқа гапириб бера оласизми?

— Аввало: иқтисодиётнинг сиёсатдан устуворлиги ва бунда иқтисодиёт мафкурадан ҳоли бўлиши лозим. Иккинчиси: ҳатто энг доно ва истеъдодли академиклар ва амалиётчилардан иборат бирор гуруҳ эмас, балки давлат бош ислоҳотчи бўлади, деб ҳисоблайман. Бир жамият кетиб, унинг ўрнида бошқа жамият қуриладиган ўтиш даврида айни давлатнинг ўзи бошқарув воситаларини асло қўлдан чиқармаслиги лозим.

Янги уй қурмай туриб, эскисини бузма дейишади бизда. Ҳар қандай ҳолда ҳам биз ўзимизни боқиб, тўйдириб келган нарсаларни вайрон қилишга берилиб кетишга ҳаққимиз йўқ. Биз бирданига эски қонунларни тан олмай қўйдик, янгилари эса ҳали йўқ. Пайдо бўлганлари ҳам мутлақо амал қилмаяпти. Мана энди мен ўз дастуримнинг учинчи бандига яқинлашдим. — Бу банд қонун, аниқроғи қонунга итоаткорликдир. Қонун ҳамма нарсадан устун туриши керак. Бизни узоқ вақт давомида қонунлар бору, лекин уларга риоя қилиш шарт эмас, деган руҳда тарбиялаб келишди. Бизда қонунни ҳурмат қилишдек оддий туйғунинг ўзи йўқ. **Шундай экан, биз янги жамиятга қандай қилиб ўтмоқчимиз? Зўравонлик, жиноятчилик пўртанасини қандай қилиб бостиришга умид қиламиз? Инсоннинг ҳуқуқларини ва унинг қадр-қимматини қандай ҳимоя қиламиз?** Хусусий мулкни қонун ҳимоя қилмаса, фермерларнинг уйларига ўт қўйиш бошланади. Демократик давлат доимий миллатлараро ва ижтимоий можаролар майдонига айланиб кетади. Хуллас, мен учун энг муҳими — қонунийликни ҳурмат қилишдир.

Тўртинчиси: кучли ижтимоий сиёсат. Ўзбекистонда бир киши ўзининг иш ҳақи билан олти-етти кишилик оиласини боқади. Россияда бундай эмас. Айтмоқчи, ўтган йили Россия аҳолиси 70 минг кишига камайди. Бизда эса 550 минг киши кўпайди. **Шундай экан, айтингчи, Болтиқбўйида, Украинада ва Ўрта Осиёда бир хил ижтимоий сиёсат ўтказса бўладими?**

Менинг назаримда, ҳар бир минтақанинг жамики хусусиятларини, нуфусини, аниқ шароити ва воқеликларини ҳисобга олмай туриб, бозор муносабатларига ўтишнинг бирор модели тўғрисида гапириб бўлмайди.

Башарти биз ўзимизнинг шароитимизда, айтайлик, кўп болали оилаларга, қарияларга, бечораҳолларга мадад бермасак, — ҳамма нарса портлаб кетади, ҳеч қандай бозор ёки ишбилармонлик бўлмайди. Айрим газеталарнинг саҳифаларида одамлар аҳлатхоналарни титаётгани, болалар садақа сўраб жажжи қўлларини чўзаётгани тасвирланган суратларни кўрган пайтимда бундай инқилобнинг кимга кераги бор? — деб сўрагим келади. Шу сабабли мен, Президент сифатида камбағалларнинг манфаатларини ҳимоя қилиш йўлини қатъий ва жуда қаттиққўллик билан ўтказмоқдаман.

Ниҳоят, бешинчи қоида. Бозорга босқичма-босқич ўтиш лозимлигига ишончим комил. Сохта инқилобий сакрашларсиз мақсад сари қадамба-қадам ҳаракат қилиш керак. Мен тараққиётнинг эволюцион йўли тарафдориман.

Мисол учун нарх-навонинг оширилишини баъзи мутахассислар нархга эрк бериш дейишади. Монополия шароитида нархга эрк бериш шунга олиб келдики, ҳаётнинг ўзи тўхтаб қолаёзди. Истеъмолчиларнинг манфаатларини ҳисобга олиб, соғлом рақобат учун шарт-шароит яратмаслик нарх-навони давлат томонидан шунчаки оширишга айланди. Ишлаб чиқариш таназзули давом этмоқда. Менимча, Аркадий Вольский буни аниқ қилиб «домино эффекти» деб атади. Нарх-навонинг ортиши, аввало агар у ҳеч нарса билан чекланмаса ва рақобат бўлмаса ишлаб чиқаришнинг таназзулига олиб боради. Аҳоли даромадлари даражаси камайиб кетади, одамлар ҳеч нарса сотиб ололмайдиган бўлиб қолади ва ғаажжубки, ишлаб чиқариш камайган тақдирда ҳам моллар ўтмай қолади. Ана шуни «домино эффекти» дейишади.

Ўзбекистон бозор иқтисодиётига бошқа давлатлардан яккаланган ҳолда ўта олмайди, албатта. Ўзбекистон илгари халқ хўжалиги деб аталган кўзга кўринмайдиган мажмуанинг бир қисмидир. Биз хоҳлаймизми, хоҳламаймизми барча собиқ СССР республикалари — ҳозирги мустақил давлатлар бир-бирига қарамдир. Агар биз ҳар бир давлатнинг ўз мустақил сиёсатига ҳеч қандай тазйиқ ўтказмай, тўғри тушуниб, ҳурмат билан қарайдиган бўлсак, ана шу қарамликни неъматга айлантириш мумкин.

— Яқинда снз банклар пойтахти — Швейцарияга бориб келдингиз. Ўзбекистон ўз пулини жорий этмоқчи эмасми?

— Пул босиб чиқарадиган станок Россиянинг қўлида, у ерда пулнинг қадрсизланиши қанчалик авж олгани сизга маълум. Шу сабабли, ўртамизда муайян зиддият вужудга келмоқда. Агар биз битта рубль зонасида турган эканмиз, пул босиб чиқарадиган станок ҳам давлатлардан юқори туриши керак. Рубль ҳамма учун ва ҳамманинг манфаатларини ҳисобга олган ҳолда босилиши лозим. Очиғини айтаман, эртага Россия рублни алмаштиришни хоҳлаб қолсачи, деб хавфсираяпмиз. Унда биз қандай аҳволга тушиб қоламиз?

Россия ўз миллий пулини жорий этмас экан, Ўзбекистон ҳам бундай қилмайди. Биз битта рубль зонасида эканмиз ўз валютамизни жорий этмаймиз...

— Россиянинг иштирокисиз Евроосиё иттифоқини тузиш ғоясига сиз қандай қарайсиз?

— Бу умуман хом хаёл, гапимга ишонаверинг. Евроосиё иттифоқини тузиш, энг аввало, манфаатларнинг муштараклигига асосланиши керак. Турли йўллардан бораётган давлатларни шунчаки тўплаш—бу, агар билсангиз, арзон обрў орттиришни мўлжаллашдан бошқа нарса эмас. Ташаббус ташаббуслигича қолаверади.

— Ўзбекистон собиқ Иттифоқ республикалари орасида биринчи бўлиб Президентликни жорий этди. Сиз Ўрта Осиёда муқобиллик асосида сайланган бирдан-бир Президентсиз. Шунга қарамай, мухолифларингиз сизни тоталитаризмда айблаб, танқид қилишяпти. Мухолифлар, амалда яширин шароитда ишлаяпмиз, деб ҳисобламоқдалар.

— Энди биз суҳбатимизнинг энг аввалида беришингиз лозим бўлган саволга яқинлашдик, шекилли. Бунда мен москвалик журналистлардан муайян тоифасининг қизиқишини назарда тутаман. Аммо мен бу ҳақдаги гап бевосита ва менинг иштирокимда бўлишини хоҳлайман.

«Диктаторлик одатлари» ёки усуллари нима дегани? «Тоталитар тузум» ёки яширин шароитда ишлаш, нима дегани? Ҳамма гапнинг исботи бўлиши керак. Бирон-бир кимса бирор бир давлатда мухолифатни кўрмоқчи бўлса. уни албатта топади.

Биз, жамиятимиз том маънодаги мухолифатга қай даражада тайёр? Мен демократик ва барқарор давлатдаги ижобий мухолифатни тушунаман ва қабул қиламан. Олға томон қилинадиган ҳаракат нуқтаи назаридан ўз дастурига эга, жамиятнинг келажагини англайдиган мухолифларни эътироф қиламан. Бироқ, бозор муносабатлари, демократия сари қийинчилик билан дастлабки қадамлар қўйилаётган шароитда, қалтис асабийлик вазиятида бир гуруҳ кишилар ҳамма нарсани инкор этиб, ўз сиёсатини ҳокимият қилаётган ҳамма ишларга салбий назар билан қараш асосига қураётган экан, уни қандай қилиб жиддий мухолифат деб бўлади, фақат шунинг учунгина улар ўзини қандай қилиб мухолифат, деб ҳисоблайди. Ва энг муҳими — мен сизга ва Ўзбекистондаги асабийлик вазиятини жўрттага кучайтираётган ҳамма кишиларга шундай савол бермоқчиман: бизда шу қадар қисувга олинаётган «ранжиган мухолифат»нинг бирон-бир аниқ ҳаракат дастури ёки программаси борми, шуни айта оласизми?

Яқинда сиз тилга олган «Ўзбекистоннинг ўз истиқлол ва тараққиёт йўли» деган китобча босилиб чиқди. Бу рисоланинг номиёқ унинг мазмунини ифодалаб турибди, бироқ унинг бошқа бир аҳамияти ҳам бор: барча мухолифларимга бу китобча билан танишишни маслаҳат бераман. Президент қандайдир ҳис-ҳаяжонлар, кайфиятлар таъсири остида ғайриихтиёрий иш тутмоқда, деган беҳуда гаплар, Каримовнинг ҳеч қандай дастури йўқ, деган даъволар бўлмаслиги учун шундай қилиш керак. Айтингчи, мухолифлардан биронтаси бу китобчага қарши чиқдими? Нечундир ҳеч ким уни танқид қилишга, баҳслашишга уринмаяпти. Бунинг сабаби шуки, бу танқидчиларда кибр-ҳаводан бошқа ҳеч вақо йўқ.

Бироқ, ёзилганларнинг ҳаммаси мутлақ ҳақиқат деб айтмоқчи эмасман...

— Эълон қилинган сиёсат, эҳтимол, ҳаётдан бошқачадир ёки ҳаётга унчалик тўғри келмас?

— У ҳолда савол туғилади, хўш, айнан қайси соҳада шундай? Қайси ишларда қонун бузилган? Такрор айтаман, менинг қоидам — қонунни ҳурмат қилиш, қонунга итоаткорлик. Қаерда ва қайси ўринда қонунларимиз нотўғри ёки демократик халқаро меъёрларга мос келмайди, айта қолсинлар? Бейкер жаноблари Тошкентга келганида: «Келинг, кўзингизни юмиб, «Бирлик» ҳаракатини партия сифатида рўйхатдан ўтказақолинг», деб мени кўндиришга узоқ овора бўлди. Мен унга: «Биздаги қонунга мувофиқ, рўйхатга олиш учун мана шу янги партиянинг камида уч минг аъзоси бўлиши керак», дедим. Аэропортда Бейкерни кузатаётсам, «Бирлик» фаоллари қандайдир қоғозларни узатишмоқда. Келинг, дедим, кўриб чиқайлик: бу ерда бир ярим минг кишининг номи бор. Бейкер яна: «Ҳа, майли, бунга эътибор қилманг», дейди. Мен унга: «Қандай қилиб эътибор бермайман. Мен сизнинг ички ишларингизга аралаша олмайманку. Сиз у ерда давлат котибисиз, Буш жаноблари эса — Президент. У Адлия вазирлигига бирон-бир партияни қонунга хилоф равишда рўйхатга олишни буюра оладими?» — дедим.

«Бирлик» «Йўқолсин руслар!» деган варақалар тарқатганига нима дейсиз. Мен ҳаракат фаоллари билан давра суҳбати ўтказмоқчи бўлганимда улар: аввал руслар жўнаб кетишсин, дейишди.

Наҳотки Тожикистон журналистларнинг кўзини очмаган бўлса. Қисқа вақт ичида минглаб, ўн минглаб киши ҳалок бўлди. Бу — даҳшатли рақам. Ваҳшийлик ва ёввойилик. Буларнинг ҳаммаси кимнинг айби билан содир бўлди. Демократик партиялар ниқоби остидаги ақидапараст диндорларнинг қутқуси билан шундай бўлди. Тожикистонда улар учун ижтимоий база мутлақо йўқ. Демократик партиянинг раиси Шодмон Юсупов эса рус кишиларини Тожикистоннинг тутқунлари деб атади. Ўша Юсуповни Тожикистоннинг Россиядаги элчиси лавозимига тавсия этишаётган экан, мен буни мутлақо тушунмайман.

Кейинги вақтларда Абдуманноп Пўлатов ҳақида кўп ёзишди. Бу ҳақда шуни айта оламанки, суд уни уч йилга ҳукм қилди. Президентнинг афв этиш ҳақидаги Фармонига биноан уни озод қилишди. Менга маълум бўлишича, у уйида, соғ-саломат.

Мухолифларим мени диктатор қилиб кўрсатишни жуда хоҳлайдилар. Тан оламан: эҳтимол, менинг ҳаракатларимда авторитаризм нишонлари бордир. Аммо мен буни фақат бир нарса билан изоҳлайман: тарихнинг муайян даврларида, ҳақиқий давлатчилик қарор топаётган пайтда, айниқса бир тизимдан иккинчисига ўтиш даврида, ҳар ҳолда кучли ижроия ҳокимияти зарур. Қон тўкилишига ва қарама-қаршиликка йўл қўймаслик, минтақада миллатлараро ва фуқаролар тотувлиги, тинчлиги ва барқарорликни сақлаш учун шундай бўлиши зарур, бу йўлда мен жонимни фидо қилишга тайёрман. Таъбир жоиз бўлса демократия сари ҳаракат қилиш учун ҳам шундай бўлиши зарур.

**Суҳбатдош:
В. ФРОНИН.
(«Комсомольская правда», 12 февраль).**

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ
ФАРМОНИ

О. МАТЧОНОВ (ОМОН МАТЖОН)НИ МУКОФОТЛАШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбек адабиётини ривожлантиришдаги кўп йиллик самарали меҳнатлари ҳамда республика ҳаётидаги ҳалол ва серқирра ижтимоий фаолияти учун Ўзбекистон Республикаси девонининг масъул ходими, шоир Омонбой Матчонов (Омон Матжон)га «Ўзбекистон халқ шоири» фахрий унвони берилсин.

**Ўзбекистон Республикаси Президенти
И. КАРИМОВ.**

Тошкент шаҳри,
1993 йил 12 февраль.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ
ФАРМОНИ

Р. Р. РАЖАБОВНИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ БОШ ВАЗИРИНИНГ ЎРИНБОСАРИ ВАЗИФАСИДАН ОЗОД ҚИЛИШ ТЎҒРИСИДА

Раҳим Ражабович Ражабов соғлиғи ёмонлашганлиги сабабли бошқа ишга ўтиши муносабати билан Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари вазифасидан озод қилинсин.

**Ўзбекистон Республикаси Президенти
И. КАРИМОВ.**

Тошкент шаҳри,
1993 йил 12 февраль.

ҲАР ЭҲТИМОЛГА ҚАРШИ

Республикамиз Президенти Ислом Каримов 12 февраль куни «Комсомольская правда» рўзномаси мухбири билан суҳбатда «Яқинда сиз банклар пойтахти — Швейцарияга бориб келдингиз. Ўзбекистон ўз пулини жорий этмоқчи эмасми?» деган саволга қуйидагича жавоб бердилар:

«Пул босиб чиқарадиган станок Россиянинг қўлида, у ерда пулнинг қадрсизланиши қанчалик авж олгани сизга маълум. Шу сабабли, ўртамизда муайян зиддият вужудга келмоқда. Агар биз битта рубль зонасида турган эканмиз, пул босиб чиқарадиган станок ҳам давлатлардан юқори туриши керак. Рубль ҳамма учун ва ҳамманинг манфаатларини ҳисобга олган ҳолда босилиши лозим. Очиғини айтаман, эртага Россия рублини алмаштиришни хоҳлаб қолса-чи, деб хавфсираяпмиз. Унда биз қандай аҳволга тушиб қоламиз?

Россия ўз миллий пулини жорий этмас экан, Ўзбекистон ҳам бундай қилмайди. Биз битта рубль зонасида эканмиз ўз валютамизни жорий этмаймиз...»

Бунда Россия кейинги вақтда ўз пулини чиқариш йўлида ҳаракат қилаётгани кўзда тутилган, албатта.

Маълумки, Россия ҳозиргача ўзининг 100, 200, 500, 1000, 5000 ва 10000 сўмлик пулини чиқарди, бу ҳақда Россия рўзномаларида хабар берилди. Биздаги маълумотларга қараганда, у ҳозирдаёқ узоқ ўлкалар, вилоят ва туман банкларини шу пуллар билан таъминлаяпти.

Бу тадбир тўла амалга оширилиб, Россияда ўз пули билан муомала қилиш бошланса, шак-шубҳа йўқки, биз ҳам ўз пулимизни муомалага чиқаришга мажбур бўламиз. Бу ўринда жумҳуриятимиз банклари ўз пулимиз билан ишлашга тайёрми, деган савол пайдо бўлади.

Биз бу ишларга ҳозирликни анча олдин бошлаган эдик, айни вақтда банкларимиз ўз пулимиз билан ишлашга тайёр.

Яна бир савол туғилади: халқимиз қўлидаги рублларни нима қилиши керак? Аҳоли қўлидаги пулларга иложи борича керакли буюмларни сотиб олиши лозим. Ортиқча жамғармаларини эса уйда сақламасдан, жамғарма банкларига омонат қилиб топширишларини, республикамизнинг 12 фоизли заём облигацияларини сотиб олишларини маслаҳат берамиз. Шундагина пул алмашган тақдирда зарар кўрилмайди.

Маълумки, ҳукуматимизнинг қарорига мувофиқ шу йил бошидан фуқароларнинг жумҳуриятимиз жамғарма банкларида сақланаётган омонатлари бўйича тўланадиган фоизлар миқдори уч баравар оширилди. Яъни омонатлар бўйича тўланадиган фоизлар миқдори талаб қилиб олингунча сақланадиган оддий омонатлар бўйича 10 фоиз, муддатли омонатлар бўйича эса:

— 1 йилдан 3 йилгача сақланганда 20 фоиз,

— 3 йилдан 5 йилгача сақланганда 30 фоиз,

— 5 йилдан ортиқ сақланганда 45 фоиз

ҳамда болаларнинг мақсадли омонатлари ва йиғиладиган омонатлар бўйича 45 фоиз оширилди.

Собиқ Иттифоқ томонидан 1982 йилда чиқарилган ва республикамиз аҳолиси илгари сотиб олган заём облигациялари 1 февралдан бошлаб Ўзбекистон Республикасининг 12 фоизли заём облигацияларига алмаштирила бошланди.

Бу тадбирлар, аввало, фуқароларимиз фаровонлигини юксалтириш, уларнинг пешона тери билан топган маблағларини давлат томонидан муҳофаза қилиш мақсадида амалга оширияпти. Ҳукуматимиз пулнинг қадрсизланишини камайтириш, ички бозорни муҳофаза қилиш чораларини ҳам кўряпти.

Маълумки, жумҳуриятимизда Россия ва рубль зонасида бўлган бошқа давлатлардагига қараганда рублнинг «сотиб олиш» қобилияти анча юқоридир. Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигига аъзо бўлган мамлакатларда иш ҳақи билан нарх ўртасидаги мутаносиблик тўғрисида «Правда» рўзномасининг 12 февраль сонида эълон қилинган сўнгги маълумотларни бунга мисол қилиб келтиришимиз мумкин.

Россия Федерацияси: ойлик маошнинг энг кам миқдори 2250 рубль, 19 хил озиқ-овқат туридан иборат энг зарур маҳсулотлар, яшаш учун зарур ашёлар сотиб олишга керакли маблағ жон бошига 5210 рублни ташкил этади.

Беларус: Республика статистика комитетининг маълумотларига қараганда, энг кам ойлик — 3000 рубль, истеъмол миқдорининг энг паст даражаси — 4236 рубль.

Украина: энг кам ойлик — 4600 карбованец, истеъмол даражасининг энг кам миқдори январь ойининг бошларида 22000 карбованецни ташкил этган.

Молдова: энг кам ойлик — 1700 рубль, энг кам истеъмол даражасини сақлаб қолиш учун ойига 13000 рубль талаб этилади.

Арманистон: энг кам ойлик миқдори — 2000 рубль, ойлик истеъмол кўрсаткичи январь охирларида 7640 рубль бўлган.

Ўзбекистон: энг кам ойлик миқдори — 2500 рубль, яшаш учун зарур ҳаражатлар 1993 йилнинг бошларида ойига 2058 рублни ташкил этган.

Бизда озиқ-овқат ва саноат моллари арзонлигидан фойдаланиб, уларни қўшни жумҳуриятларга олиб кетишга уриниляпти. Бунга қарши курашда талон ва купон системасини жорий этиш ўз самарасини бермоқда.

Юқорида зикр этилганидек, келажакда пул алмашиш тадбирлари бошланиб қоладиган бўлса, фуқароларимизга ҳар эҳтимолга қарши ортиқча пулларини жамғарма банкларида омонатга қўйишларини ва 12 фоизли заём облигацияларини сотиб олишларини маслаҳат берамиз. Бу халқимизни кутилмаган ноқулайлик ва ташвишдан ҳоли қилади, деган умиддамиз.

**Файзулла МУЛЛАЖОНОВ,
Ўзбекистон Республика Марказий банки бошқарувининг раиси.**

• *Қишлов—синов*

ТАНҚИСЛИК СЕЗИЛМАЙДИ

БЕКОБОД районидаги «Навбаҳор» давлат хўжалиги фермаси жонкуярлари бу йил давлатга 40 тонна гўшт, 512 тонна сут ва кўплаб миқдорда паррандачилик маҳсулотлари етказиб беришга аҳд қилишган. Ана шу мақсадда энг аввало ем-хашак базасини мустаҳкамлашга катта эътибор берилди. Шунингдек, 250 бош зотдор ғунажинлар сотиб олинди. Мавжуд озуқалардан тежамли фойдаланиш тадбирлари кўрилди. Шу туфайли ҳам мана қишлов ниҳоясига етяпти ҳамки, озуқа танқислиги сезилмаяпти. Чорвадорлар ўз сўзларининг уддасидан чиқиш учун астойдил меҳнат қилмоқдалар.

Насиба Умарова, Марям Ҳайитназарова, Ўрингул Норжигитова, Хожар Маликова каби чорвадорлар ўзларига бириктирилган соғин сигирлардан ҳар куни мўлжалдаги сутни соғиб олмоқдалар. Улар йил давомида говмишларнинг маҳсулдорлигини 3 минг 200 — 3 минг 500 литрга олиб чиқиш учун ҳаракат қилмоқдалар. Бу борада молбоқарлар Олимжон Бўриев, Ирик Нуриддиновларнинг ҳам хизмати катта бўлаётир.

Қишловни беталафот якунлаш учун ҳамма имкониятлар ишга солинмоқда. Ҳисоб-китоблар бу йил чорва маҳсуллари етиштиришни ўтган йилдагига нисбатан бир ярим баробар кўпайтириш мумкин эканлигини кўрсатмоқда.

Фермада сигирлардан соғлом бузоқ олиш чоралари ҳам кўрилаётир. Олинган бузоқларни яхшилаб парваришлаб беталафот сақлаб ўстиришда Солиха Алимбоеванинг хизмати алоҳида мақтовга лойиқдир. У бу йил бузоқларнинг 40 фоизини сигирлар сафига қўшишга сўз берган. Ана шунда соғин сигирлар сони фермада 300 бошга етади.

Чорвадорлар таъминоти ҳам хўжалик маъмурияти назоратидадир. Бозор иқтисодиёти шароитида уларни ижтимоий ҳимоя қилиш, ўз меҳнатларидан манфаатдорликларини ошириш учун зарур чоралар кўрилмоқда. Қўшимча имкониятлар ҳисобига ҳар бир чорвадорнинг ўртача ойлик маошини кам деганда 7—8 мингга етказиш учун резервлар ишга солинади.

Дарҳақиқат, «Навбаҳор» давлат хўжалиги чорвадорлари соҳанинг маҳсулдорлигини кескин ошириш, тумандаги етакчи чорвачилик жамоалари қаторидан ўрин олиш учун астойдил бел боғлаганлар.

П. ЭРГАШЕВ.

ЭЛНИ ЭЛ ҚИЛГАН ҲАМ МЕҲНАТ, ЕРНИ ЕР ҚИЛГАН ҲАМ МЕҲНАТ.

ТАДБИРКОРЛИК — БОШ МЕЗОН

ИСТИҚЛОЛ кўпчилик қатори Зангиота райони меҳнаткашлари руҳиятида ҳам сезиларли ижобий ўзгаришлар ясади. Уларнинг меҳнатга бўлган янгича муносабатларида, яшаш тарзлари ва маънавий оламида бу ҳол кўзга яққол ташланмоқда. Қайси соҳада бўлмасин, режа билан иш юритиш, олинган даромаддан оқилона фойдаланиш, аҳоли манфаатига хизмат қиладиган тадбиркорликка кенг йўл очиш кайфияти кучайди. Кишиларни ижтимоий муҳофаза этиш борасида Президентимиз фармонлари изчил амалга оширилмоқда.

Районда моддий бойлик яратиш билан бирга тарбиявий ишларни йўлга қўйишда ҳам ўзига хос такомиллашувлар ҳам рўй бераётир. Миллатлараро байналмилал дўстликни мустаҳкамлаш ҳокимлик маҳкамасининг доимий эътиборида бўлиб келмоқда.

Биз район ҳокими Жамил Жалилович МАЛИКОВ ҳамда бошқа кишилар билан учрашувлар мобайнида ана шу мавзуларда суҳбатлашдик. Қуйида ҳоким билан мулоқотимизни эътиборингизга ҳавола қиламиз.

— Жамил Жалилович, райондаги иқтисодий-ижтимоий ўзгаришлар тўғрисида фикрлашувдан олдин, Сиздан ўтган йилнинг қайси воқеалари кўпроқ ёдингизда қолди, деб сўрамоқчи эдим. Шу ҳақда фикрингизни билдирсангиз.

— Мустақилликнинг биринчи йили фақат хотирада эмас, тарихда қоладиган воқеаларга бой бўлди. Булар орасидан мен, аввало, Президентимиз ва ҳукумат раҳбарлари томонидан белгилаб олинган сиёсий йўлнинг тўғрилиги ва ҳаётийлигини давр яққол намоён қилганлигини таъкидлашни хоҳлардим. Ана шу оқилона йўл туфайли, Ўзбекистонни жаҳоннинг жуда кўп мамлакатлари тан олдилар. Республикамизнинг ҳамдўстлик давлатлари ўртасидаги нуфузи ҳам ортди. Юртимизда тинчлик, хотиржамлик, осойишталикнинг барқарорлиги туфайли кишиларнинг беҳавотир яшаб, унумли меҳнат қилишлари учун замин яратилди.

Ўтган йил бозор иқтисодиётининг мураккаб шароитларида аҳолини ижтимоий муҳофаза этиш изчиллик билан олиб борилди. Бу борадаги фармонлар туфайли, барча тоифа аҳли, айниқса, нафақа олувчилар, меҳнат ва уруш фахрийлари, ўқитувчилар, шифокорлар катта имтиёзларга эга бўлдилар. 143 мингдан зиёд аҳоли истиқомат қилаётган бизнинг районимизда ҳам бу ғамхўрликлардан баҳраманд бўлганлар сони кўпчиликни ташкил этади.

Ўчмас из қолдирган воқеалар ҳақида гап борар экан, республикамиз мустақиллигининг бир йиллиги тантанаси, Конституциямизнинг қабул қилиниши, ўз мадҳиямизга эга бўлишимиз районимиз қатори мени ҳам беҳад тўлқинлантирганлигини қайд этмоқчиман.

Албатта, ана шу ғамхўрликларга жавобан районимиз меҳнаткашлари фидойилик билан ишлаб, маҳсулот етиштириш ва давлатга сотиш бўйича йиллик режаларни бажардилар. 54 минг 340 тонна ўрнига 58 минг тоннадан зиёд сабзавот, 200 тонна ўрнига 270 тонна полиз маҳсулотлари етиштирилди. Давлатга режага қўшимча равишда 300 тонна гўшт, 30 тонна сут, 11 тонна пилла, 56 тонна жун, 117 минг дона тухум, 411 тонна буғдой ортиғи билан топширилди.

Тажрибадан шу нарса кузатилганки, ютуқларнинг сири ҳамиша кадрларга ва ўз вақтида билиб қилинган меҳнатга боғлиқ бўлади. Шу жиҳатдан олганда районимизда чиндан ҳам виждонли ор-номусли, меҳр-оқибатли, андишали деҳқонлар, раҳбарлар бир жон бир тан бўлиб ишлаётганликларини таъкидлаш ўринлидир. «Улуғбек», «Наврўз», «Ўзбекистон», «Бўзсув» жамоа хўжаликларининг раислари — Анвар Аҳмедов, Боқижон Фозилов, Рашид Каримов, Алишер Ғаффоров, «Қўйлиқ» иссиқхона хўжалигининг директори Меҳриддин Аҳмедовлар янгича шароитда тадбиркорлик билан ишлаб юксак обрў, эътибор топмоқдалар. Уларнинг давр талабига ҳозиржавобликлари туфайли меҳнатни ташкил қилишнинг «Оила», «ижара» усуллари ишлаб чиқариш амалиётига дадил жорий этилмоқда. Фермерлик ҳаракати кенгайиб бормоқда. Ҳозир районда фаолият кўрсатаётган 75 дан ортиқ фермер хўжаликларининг мақсади аҳолининг озиқ-овқат маҳсулотларига бўлган эҳтиёжини қондиришга қаратилган. Шуни назарда тутиб район ҳокимлиги уларга қорамол, қўй ва эчки, парранда сотиш тадбирларини амалга оширди. Шунингдек аҳоли чорваси ҳам хашак, сомон, сенаж ҳамда кўк озуқа билан таъминланди.

«Шарқ» агросаноат комбинати хўжаликлари йил якуни бўйича қишлоқ хўжалик маҳсулотлари ишлаб чиқариш, қайта ишлаш, бу маҳсулотларни аҳолига сотиш ва пулли хизматлар кўрсатиш натижасида 266 миллион сўм даромад қилиши, 43 миллион сўм соф фойда олиниши кутилмоқда.

Астойдил меҳнат қилган жамоа хўжаликлари кўп даромад топиб, деҳқонлар турмуш тарзини, ўз хўжаликларининг қиёфасини гўзаллаштириб бормоқдалар. Ўтган йили ялпи даромади 51 миллион сўмни, соф фойдаси 20 миллион сўмни ташкил этган «Улуғбек» жамоа хўжалигида ўзгаришлар катталигини алоҳида қайд қилмоқчиман. Бу хўжаликда аҳоли истиқомат жойларини газлаштириш, водопровод суви билан таъминлаш яхшиланди. Шифохона, мактаб биноси қад кўтарди. «Қорасув» ва «Наврўз» жамоа хўжаликларида минг тоннага мўлжалланган омборхоналар қурилди. «Назарбек» жамоа хўжалигида эса маиший хизмат кўрсатиш уйи қурилди. Бошқа хўжаликлар фаолиятидан ҳам бундай мисолларни кўплаб келтириш мумкин.

● СУРАТДА: район ҳокими Жамил Жалилович Маликов (ўртада) ҳар бир масала юзасидан муовинлари билан албатта маслаҳатлашиб иш юритади. Бу унинг ҳокимлик раҳбарияти орасида ҳам, эл орасида ҳам обрў-эътиборини ошириб бормоқда.

— Сиз юқорида аҳолини ижтимоий муҳофаза этишни йилнинг муҳим воқеаларидан бири сифатида таъкидладингиз. Бу борада районда амалга оширилган тадбирларни аниқроқ айтиб берсангиз?

— Марҳамат. Биз ўтган йил бошидаёқ бу борада зарур тадбирларни белгилаб олганмиз. Район фаолларидан ташкил топган ишчи гуруҳи қишлоқ ва қўрғон кенгашларидаги худди шундай гуруҳлар билан ҳамкорликда жойларда бўлиб, кам таъминланган оилалар, ногиронлар, ёлғиз қариялар, қаровчиси бўлмаган кишиларга моддий ёрдам кўрсатишни йўлга қўйдилар. Кўп ўтмай районда агросаноат банкида «Наврўз» жамғармаси ташкил этилди. Жамоа хўжаликлари, корхона ва ташкилотлар, муассасалар бу жамғармани қўллаб-қувватладилар. Халқ сайлига айланган катта байрам ўтказилишидан ташқари, муҳтожларга меҳр-оқибат, мурувват кўрсатиш имкониятларимиз кенгайди. Президент фармонлари асосида ўқитувчилар, шифокорлар, маданият ходимлари ойлик маошларини ошириш учун зарур бўлган маблағ ўз вақтида ажратилди. Ўқитувчилар ва табобат ходимларига коммунал хизматдан имтиёзли фойдаланишлари учун 3 миллион сўмликдан кўпроқ маблағ ажратилди. 150 нафардан зиёдроқ ўқитувчига истиқомат қилаётган давлат уйлари хусусийлаштириб берилди.

Районда яшаётган 14,5 минг пенсионер ўз нафақаларини вақтида олиб турибди. Биз давлат пенсиясидан ташқари, аъзоларига ўз маблағидан қўшимча пенсия тўлаб турган «Наврўз», «Ўзбекистон», Навоий номли, «Бўзсув», «Эркин» жамоа хўжаликлари, «Қорасув» парранда-наслчилик ишлаб чиқариш бирлашмаси, шу йилнинг ўзида 8,5 миллион сўм соф даромад олиб, ишчиларининг тушки овқатини мутлақо бепул қилиб қўйган Қўйлиқ иссиқхона хўжалиги 39-автокорхоналар тажрибасини оммалаштириб бормоқдамиз. Районимиздаги уруш фахрийлари ва байналмилал жангчиларга ҳамда урушда ҳалок бўлганлар оиласига кўрсатиладиган ёрдамни янада яхшилаш мақсадида «Ғамхўрлик» дастури қабул қилинган ва у амалга татбиқ этиб келинмоқда. Ижтимоий муҳофаза уй-жой қуриш, томорқалар учун ер ажратишда ҳам ўз ифодасини топмоқда. Шу вақтгача 10 мингга яқин оилага уй-жойқуриш учун ер ажратиб берилди.

Ҳар хил турдаги ижтимоий имтиёзга эга бўлган 3 мингга яқин кишилар учун районда фахрийлар дўконлари ишлаб турипти. Биз уруш ва меҳнат файрийларига қулайлик яратиш мақсадида уларнинг ўзларига атаб фахрийлар шифохонаси, чойхонаси, оромгоҳини бунёд этдик. Соғлиқни сақлаш, маданий хизмат, маиший хизмат муассаса ва корхоналари орқали ҳам фахрийларни эъзозлаш, уларга қулайликлар яратишга алоҳида эътибор берганмиз.

— Зангиота районида илгаридан ҳам байналмилал дўстлик, ҳамкорликни ривожлантиришга эътибор кучли. Яқинда ойнаи жаҳон орқали бу ерда ўтган «Дўстлик кечаси»ни томоша қилдим. Турли миллат кишилрининг файзли дастурхон атрофида очиқ чеҳра ва меҳр туйғулари билан суҳбатлашиб ўтиришлари чиндан ҳам ҳавас қиларли эди. Сизларда умуман тотувлик, аҳилликни таъминлашда нималарга кўпроқ аҳамият берилади?

— Ўзингизга маълум. Тинч, тотув яшаш ғояси биргина бизнинг районимизда эмас, бутун республикамизда илгари сурилган ва бунга изчил амал қилинаётган ғоядир. Ўзи аслида ҳам инсоннинг инсонга дўстлиги, меҳрибонлигидан улуғроқ маънавий неъмат бўлмаса керак, деб ўйлайман. Районимизда 47 миллат вакиллари яшаётган бўлса, ҳаммамизни ана шу дунёқараш бирлаштирган. Биз чиндан ҳам дўстлик кечаларини тез-тез ўтказиб турамиз. Уларнинг мавзуси ранг-баранг. Ҳар бир миллатнинг тарихи, маданияти билан боғлиқ анъаналарига, урф-одатларига кенг йўл очиш, қадриятини шарафлашда ўз ифодасини топмоқда. Дўстликни мустаҳкамлашда бу энг муҳим омилдир. Районимиз меҳнаткашлари фақат ҳудудимиздагина бунга амал қилиб қолмай қўшни Қозоғистоннинг бир қатор районлари билан ҳам шундай ҳамкорлик ўрнатганлар. Хусусан, Келес, Сариёғоч, Казбек би районлари билан маданий, маҳсулотлар алмашув йўли орқали савдо алоқалари ўрнатилган. Биз бундан кейин ҳам ҳамкорликни давом эттираверамиз.

— Жамил Жалилович. Сўнгги саволим кичик корхоналар хусусида. Айтишингизга қараганда улар районда анчагина экан. Аҳолига чиндан ҳам фойдаси тегяптими ёки...

— Сизнинг фикрингизга тушундим. Ҳозирги пайтда районимизда 2265 нафар киши ишлаётган 83 та кичик корхона мавжуд. Улар турли маҳсулотлар ишлаб чиқарадилар. Корхоналарнинг хизмати туфайли жамоа хўжаликлари, уй қураётган оилалар қурилиш ашёларига анча ёлчиб қолдилар. Мева, сабзавотни қайта ишлаётган корхоналар маҳсулотлари эса пойтахт шаҳримиз, вилоятимиз аҳолисидан ташқари Узоқ Шарқ ва бошқа ўлкалардаги шаҳарлар аҳолисини ҳам таъминламоқда. Кичик корхоналар 1992 йилнинг ўзида 241 миллион 855 минг сўмлик иш бажардилар. Аҳолига 38 миллион сўмликдан кўпроқ халқ истеъмоли моллари сотилди. 61 миллион сўмликдан зиёд капитал таъмирлаш, қурилиш ишлари бўйича хизмат кўрсатилди. Бу корхоналар қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини ускуналар билан таъминлаш, техникани созлаш ва бошқа соҳаларда унумли фаолият кўрсатяптилар. Астойдил ўз меҳнтини кишилар манфаатига қаратган «Фарҳод», «Фаровон», фирмалари, «Пахта» тижорат ишлаб чиқариш фирмаси жамоаларидан районимиз меҳнаткашлари беҳад хурсанд. Бундай фирмалар ўз режаларини амалга ошириш билан биргаликда, давлат бюджетига ўтадиган солиқларни ҳам ўз муддатида тўламоқдалар.

Хулоса қилиб айтадиган бўлсам, районимизда барча тармоқларнинг йўналиши аҳолини ижтимоий муҳофаза этиш, фаровонликни ошириш, давлат режаларини ошириб бажариш, кишиларни иқтисодий тангликдан тезроқ ҳоли этишга қаратилган.

— Суҳбатингиз учун раҳмат.

МЕРОСИМИЗ БЕБАҲО ХАЗИНА

СИР эмас, бозор иқтисодиёти маданият муассасалари ишида илгари ҳам мавжуд бўлган муаммолар ёнига яна анчагина мушкулликларни қўшди. Нарх-навонинг қимматлашиб кетиши оқибатида клубларда фаолият кўрсатиб турган пулли тўгараклар фаолияти сусайди, аммо биз шу аҳволга тушиб қолдик, деб қўл қовуштириб ўтирганимиз йўқ. Район ёшлар қўмитаси билан биргаликда сермазмун тадбирлар ўтказяпмиз.

Хусусан, ўтган йили бебаҳо, ўтмиш хазинамизга бағишланган кўрик танловлар уюштирдик. Жўрахон Султонов, Комилжон Жабборов, Комилжон Отаниёзов, Фахриддин Содиқов каби халқ қалбидан ўчмас жой олган хонандалар ҳамда бастакорларининг қўшиқларига бағишланган танлов районимиз меҳнаткашларида катта қизиқиш уйғотди. Аҳоли орасида қобилиятли кишилар кўплигини кўрсатди. Танловларда ғолиб чиққан ёшлардан иборат агитбригадалар, вилоят, республика кўрикларида қатнашиб совринли ўринларни эгалладилар.

Ишимизда камчиликлар ҳам йўқ эмас. Клубларда ташкил этилган 96 та бадиий ҳаваскорлик тўгаракларининг кўпи якка мусиқа асбоблари, қўшиқчилик бўйича фаолият кўрсатмоқда. Бу бизни қаноатлантирмайди. Драма, рақс, қўғирчоқ театри, катта ашулалар, халқ ижодиётига мансуб бўлган ганчкорлик, ёғоч ўймакорлиги, каштачилик каби тўгаракларини кўпайтириш муаммоларини ҳал этишимиз керак.

Ҳ. ҲАМИДУЛЛАЕВ,
район маданият бўлими мудири.

● ЗАНГИОТА районининг Навоий номли жамоа хўжалиги ҳудудида жойлашган «Фаровон» фирмасига ишнинг кўзини билган, аҳоли манфаати учун астойдил жон куйдирадиган йирик мутахассис Билол Мухторович Султонов бош директорлик қилади. Фирма сабзавот, мева маҳсулотларини қайта ишлаш жиҳатидан Ўзбекистондагина эмас, ҳамдўстлик мамлакатларида ҳам машҳур. Ўтган йили «Фаровон» 18 миллион сўмликдан зиёд маҳсулот ишлаб чиқарди.

Суратларда: «Фаровон» фирмаси цехларидаги меҳнат жараёнидан лавҳалар.

Д. АҲМАД олган суратлар.

ҚАДР ТОПДИК

ГОҲО бир пиёла чой устидами ёки йиғинларда, ё бўлмаса оддий учрашув чоғларида бир неча йиллар илгари пенсияга чиқиб дам олаётган ўқитувчилар билан суҳбатлашиб қоламан. Улар нолишмайди-ку, лекин озгина ойлик маош эвазига сидқидиллик билан ҳалол ишлаганликлари тўғрисида узоқ гапирадилар. Баъзиларининг армонлари ҳали йўқ эмас. Сабаби — яқин-яқинларгача моддий жиҳатдан қадр топмай келардилар.

Энди мутлақо ўзгача. Халқ таълими ходимларининг ойликлари ошди. Улар коммунал хизматлар борасида қатор имтиёзларга эга бўлдилар. Давлат уйлари ўқитувчиларнинг ўзларига хусусий мулк сифатида расмийлаштирилиб берилмоқда.

Ана шунинг учун ҳам қайси муаллим ёки маориф ишига дахлдор киши билан суҳбатлашсам, фаровонликни кўзлаган фармонлар учун Президентга ва уларни жойларда рўёбга чиқараётган ҳокимлик маҳкамалари раҳбарларига миннатдорчилик туйғуларини изҳор этади.

Таълим-тарбияга ғамхўрлик фақат ўқитувчига бўлган эътибордагина сезилаётгани йўқ. У мактаблар моддий базасини мустаҳкамлаш, ўқувчиларни дарсликлар билан етарли даражада таъминлашда ҳам намоён бўлмоқда. Хусусан, ўтган йили Тошкент вилоят ўқув базасидан 4 миллион 550 минг сўмлик қаттиқ анжомлар ҳамда ўқув-кўргазма қуролларини сотиб олдик. Район ҳокимлигининг бевосита ёрдами билан мактаблар 2 миллион 500 минг сўмлик анжомлар ва турли жиҳозларга эга бўлдилар. Ўқувчиларга 1,5 миллион сўмлик дарсликлар олиб берилди. Ҳокимият ўқув муассасаларини жорий ва тўла таъмирлаш учун 12,5 миллион сўм пул ажратди. Бу эса қатор мактабларни газлаштириш, асосий бинолар ёнига қўшимча бинолар қуриш, ўнлаб боғчаларни тўла таъмирлаш имконини берди. Бир қатор хўжаликларда янги мактаблар қурилди. Мен район ҳокимлиги халқ таълимига астойдил эътибор бераётганлигини ва кўп сонли ўқитувчилар жамоаси бундан мамнун эканлигини қайд этмоқчиман. Бунинг учун ҳокимликка раҳмат. Энди биз масъулиятни чуқурроқ ҳис этишимиз ва ҳар қачонгидан ҳам кўра фидойилик кўрсатиб ишлашимиз зарур бўлади.

М. АҲМЕДОВ,
район халқ таълими бўлими мудири вазифасини бажарувчи.

ДЕҲҚОНЛАР СОҒ БЎЛИШСИН

ОНА заминнинг қадрига етадиган, уни ардоқлайдиган инсон деҳқондир. Унинг эрта баҳордан қиш мавсумигача тиним билмай қиладиган меҳнатини мен ҳозир таърифлаб ўтирмайман. Бу шарафли ва машаққатли касб эгаларининг саломатлиги, ҳақ-ҳуқуқларини муҳофаза этиш ҳали ҳанузгача талаблар даражасида деб бўлмайди. Очиғини айтадиган бўлсак, ўз ишини сидқидилдан бажаришни ўйлаган дала меҳнаткаши ўз соғлиғидан ҳам кўра кўпроқ далани ўйлайди, уйи-рўзғорини ўйлайди, холос.

Деҳқончилик саноати мажмуи ходимлари касаба уюшмасининг Зангиота район қўмитаси ана шундай соддадил кишиларнинг саломатлигиниқ муҳофаза этиш, уларнинг дам олишларини ташкил қилиш, деҳқонлар фарзандларига ғамхўрлик кўрсатишни ўз зиммасига олган. Бу борада шу кунгача анчагина тадбирлар ҳам амалга оширилди. Хусусан, қўмитамиз райондаги бошқа шу каби ташкилотлар билан ҳамкорликда тармоқ, касаба қўмиталари кенгашига уюшган ҳолда аҳоли орасида маданий-тарбиявий, оммавий соғломлаштириш, болалар-ўсмирлар ўртасида спорт тадбирларини ўтказишга кенг йўл очди. Турли байрамлар, оммавий сайилларни қизиқарли, мазмунли ўтказиш ишларида фаол иштирок этди. Ўз ташаббуси билан уюштирилган тадбирлар учун зарур бўлган маблағни ажратди ва ундан самарали фойдаланишга ҳаракат қилди. Хусусан, ўтган йили маданий-тарбиявий, оммавий спорт ишлари учун 943 минг сўм, ташкилотлар аъзоларига ёрдам кўрсатиш учун 109 минг сўм, китоблар сотиб олиш учун 25 минг сўм, меҳнаткашларнинг санаторий, дам олиш уйларида ҳордиқ чиқаришлари, улар фарзандларининг оромгоҳларда саломатлигини мустаҳкамлаш учун 120 минг сўм сарфланди.

Биз 455 нафар колхозчининг ҳамда 650 нафар деҳқонлар ўғил-қизларининг дам олишларини ташкил этдик. Улар «Зангиота», «Чимён», «Оққўрғон», «Ботаника», «Чинобод» санаторийларида ҳордиқ чиқардилар ҳамда

оромгоҳларда чиниқдилар.

Шу кунларда қўмитамиз «Олмазор» (собиқ «Спутник») оромгоҳини қайта таъмирлаш ишларини амалга оширди. Эндиликда бу ерда яна янги санаторий типидаги бино қад кўтармоқда. У фойдаланишга топширилиши билан меҳнаткашларнинг ёзинқишин дам олишлари учун шароит яратилади.

Озод БОБОЖОНОВ,
деҳқончилик саноати мажмуи ходимлари касаба уюшмасининг Зангиота район қўмитаси раиси.

ДОРИ ТАНҚИС, ШИРИН СЎЗ БИСЁР

СЎНГГИ йиллар ичида районимиз раҳбарияти аҳоли саломатлигини сақлаш билан боғлиқ муаммоларни ҳал этишга жиддий эътибор бермоқда. Мавжуд шифохоналар ёнига қўшилган «Фахрийлар» соғломлаштириш оромгоҳида яна 4 та шинам ва серфайз коттеж қад кўтарди. Ибн Сино, Назарбек қишлоқ амбулаторияларида бир қатор қулайликлар яратилиб, лаборатория, физиотерапия хоналари кенгайтирилди.

Марказий шифохонада эса дориналарни мусаффолаш учун махсус бўлинма қурилиши ниҳоясига етказилмоқда.

Районда ҳомийлар ёрдамида хўжаликларда янги даволаш муассасалари қуриш режаси ҳам амалга оширилаётир. Хусусан, ўзининг ҳар тарафлама тўкис шифо марказига эга бўлган Тошкент гўшт ишлаб чиқариш бирлашмаси «Зангиота» жамоа хўжалигида, «Тошкентгеология» ташкилоти эса район марказида поликлиника биносини бунёд этмоқда. «Улуғбек», «Назарбек» жамоа хўжаликлари ҳудудида ҳам шифохоналарга қўшимча бинолар қуриш ишлари олиб борилаётир.

Биз райондаги 10 та шифохона, 16 та амбулатория, поликлиника муолажагоҳлари, 46 та тиббиёт шахобчалари, 16 та дорихона, санитария-эпидемиология станцияси ва бошқа муассасаларда район аҳолисига тиббий хизмат кўрсатишни яхшилаш учун аниқ дастур асосида иш олиб боряпмиз. Даволаш муассасаларида беморга эътибор, унинг талаб ва эҳтиёжларига ҳозиржавоблик қатъий йўлга қўйилган. Ана шу кундалик иш қоидаси соғлиқни сақлаш тизимида хизмат қилаётган 337 нафар шифокорга, 1350 нафар ўрта махсус тиббий ходимга етказилган.

Бу талаб самарасиз қолмаяпти. Касалхона ва поликлиникалардаги мулоҳазалар дафтарларида дардига даво топиб, дил сўзларини қолдираётган кишилар баҳоси бунга ёрқин мисолдир. Биз ҳамиша ана шу муносиб баҳога лойиқ бўлишга интиламиз. Дори-дармон танқис бўлса ҳам, беморлардан ширин сўзимизни аямаймиз.

М. ИСМОҒИЛОВ,
район соғлиқни сақлаш бўлимининг мудири, марказий шифохона бош шифокори.

РАҚАМЛАР ШАРҲИ

● Фахрийлар шифохонасининг оромгоҳ майдонида 4 та коттеж қуриб битказилди.

● «Ўзбекистон» жамоа хўжалиги аҳолиси учун янги поликлиника биноси қад кўтарди.

● «Қорасув жамоа хўжалигида фойдаланишга топширилган омборда минг тонналик сабзавот, мева маҳсулотларини уринтирмай сақлаш мумкин.

● Райондаги бир қатор хўжаликлар озиқ-овқат маҳсулотларини кўпайтиришга алоҳида эътибор бермоқдалар. Хусусан, «Ўзбекистон» жамоа хўжалигида ўтган йили ғалла етиштирилди. «Бўзсув» жамоа хўжалигида эса гречкадан юқори ҳосил олинди, «Мустақиллик» деҳқонлари шоли етиштиришда ҳам миришкор эканликларини кўрсатдилар.

● Районда паррандачилик фабрикалари тармоғи кенгайиб бормоқда. Уларда бу йил 56 мингга яқин тухум тайёрланади.

● Зангиота кўпмиллатли туман ҳисобланади. Бу ерда ўзбеклар билан бир қаторда 20 мингдан ортиқ қозоқлар, 11 мингдан зиёд руслар, 4 мингдан кўпроқ тожиклар, 5 мингдан ортиқ татарлар ва бошқа миллатлар истиқомат қилади.

Саҳифани «Тошкент ҳақиқати» бўлимининг мудири Саидвали ҲАСАНОВ тайёрлади.

ИЖАРА НИМАЛАР БЕРДИ?

• Йил якуни таҳлили

Тошкент районидаги Ғуломмаҳмуд Абдуллаев номли жамоа хўжалиги ҳақида илгарилари тез-тез ёзиб туришларди. Бунга асос бўларди. Чунки ҳар йили хўжаликда янги-янги тадбирлар амалга оширилар, элу-улус, жамоатчилик ёрдамида, ҳамкорлигида қилинган эзгу ишлар, ташаббусларни тарғиб этиш, тажрибаларни оммалаштиришни биз ўзимизнинг бурчимиз, деб билардик. Бу орада хўжалик бошқарувининг раиси Рустам Акбаров районга ҳоким қилиб тайинланди. Унинг ўрнига асли касби кимёгар-ўқитувчи бўлган, шу қишлоқда туғилиб ўсиб вояга етган, районда раҳбарлик лавозимларида ишлаб, обрў-эътибор орттирган, сўнгги пайтларда эса мазкур хўжаликнинг маҳсулотларини қайта ишлаш корхонасига етакчилик қилаётган Бахтиёр Хусанов раис қилиб сайланди. Ана шундан буён салкам икки йилга яқин вақт ўтди. Ҳамиша машъал ва машҳур бўлиб келган хўжаликка раҳбарлик қилиш осон эмас, албатта. Шундай бўлишига қарамай янги раис ўзини қандай ҳис қиляпти? Хўжаликда ўтган давр мобайнида қандай ўзгариш, янгиликлар содир бўлди. Мен шу масала билан қизиқиб қолдим. Район ҳокимининг ўринбосари Сирожиддин Аъзамовга учрашиб мақсадни айтдим.

— Жуда соз,— деди у,— бугун шу хўжаликда ҳисобот йиғилиши бўлади.

Айни муддао эди. Мен ҳисобот йиғилишида қатнашдим.

Раиснинг ҳисобот маърузаси ва маърузани муҳокама қилиш бўйича сўзга чиққанларнинг гапларини эшитиб, шундай хулосага келдимки, ҳар кун, ҳар соатда устознинг йўл-йўриқлари, маслаҳатларидан мадад олиб турган шогирдлар хўжалик шуҳратига-шуҳрат қўшиш учун астойдил меҳнат қилмоқдалар.

Аввало деҳқончиликдаги ишлар ҳақида. Хўжалик шаҳарга туташ бўлганлиги учун ҳам ерлар йил сайин камайиб бормоқда. Айни пайтда 621 гектар экин майдони бор. Очиқ ер 425 гектарни ташкил этади. Қолгани боғроғлардан иборат. 8 гектар майдонни эса иссиқхона эгаллайди.

Ўтган йили ерларни биринчи марта ижарага бериш тажриба қилиб кўрилди. Ёмон бўлгани йўқ. 6,5 минг тонна сабзавот топширилди.

Чорвачиликдаги ютуқлар ҳам салмоқли бўлди. 900 тонна сут, 60 тонна гўшт топширилди. Ҳар бир соғин сигирдан 3900 литрдан сут соғиб олинди.

Бундан буён асосий эътибор етиштириладиган маҳсулотни қайта ишлашни кучайтиришга қаратилади. Ҳамма умид шу тармоқдандир. Бозор иқтисоди шуни тақозо этади. Бу соҳада ташаббускор бўлган хўжалик қайта ишлаш тармоғини дадил ривожлантирмоқда. Узум ҳосили тўла қайта ишланади. Қўшни хўжаликлар ҳам мазкур хўжаликка узум ҳосилини топширадилар. Бу ерда мусаллас ишлаб чиқарилади. Ўтган йили 700 тонна мусаллас идишларга солиниб, савдо тармоқларига чиқарилди. Корхонада 26 хил консерва маҳсулоти тайёрланмоқда. Мева-сабзавотни қуритиш цехи ишлаб турипти. Ҳар куни бир тонна сут қайта ишланиб қаймоқ, сузма ва бошқа маҳсулотларга айлантирилиб сотилмоқда.

Жамоа хўжалиги саноат корхоналари билан амалий ҳамкорлик йўлидан бораётир. Жумладан, Тошкент ёғ-мой комбинати билан ўзаро келишув — шартнома асосида хўжаликда бўрдоқичилик бўлими ташкил этилди. Бу бўлимда ҳозирги пайтда 50 бош мол бўрдоқига боқилмоқда. Шартномага асосан хўжалик корхонага гўшт ва бошқа қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини етказиб беради. Комбинат эса ўз навбатида хўжаликдаги бўрдоқичилик бўлимини озуқа билан таъмин этади. ойда-зарар ўртада. Ҳозир битта сўқимга қўйилган молнинг бир кеча-кундузда 700—800 грамм семиришига эришилмоқда. Мўлжал бу кўрсаткични бир килограммга олиб чиқиш ва бўрдоқига қўйиладиган моллар бош сонини 100 бошга етказишдир. Ҳисоб-китоб бўйича йилига 500 минг сўм фойда олиш мумкин бўлади. Бунинг учун имконият ва асос бор.

Яна бир ҳамкор корхона — бу «Ўзбексельмаш» заводидир. Завод хўжаликни чорва учун керакли зарур техникалар ва қайта ишлаш корхонаси учун зарур бўлган жиҳозлар билан ўз имконияти даражасида таъминлайди. Бунга жавобан хўжалик завод ишчи-хизматчиларига чорвачилик ва қишлоқ хўжалик маҳсулотларини етказиб бериб туради.

Ҳисобот йиғилишида хўжаликда амалга оширилган яна бир хайрли ва янги тадбир ҳақида яхши гаплар айтилди. Бу тадбир шундан иборатки, колхозлар сектори бўйича биринчи марта банк очилди. Бу банкни Турғун Мирзаев номли, Ғуломмаҳмуд Абдуллаев номли жамоа хўжаликлари, «Сифат» ёшлар кичик корхонаси билан биргаликда очдилар ва унга «Шарқ» тижорат банки деб ном берилди. Дастлабки пай пули 5 миллион сўмни ташкил этди. Ярим йилда 60 миллион сўмга етади. Банк қисқа муддатли, фойдали кредитлар — қарзлар беради. Хоҳлаган колхозчи, хоҳлаган одам бу банкка муддатли қилиб пул қўйиши мумкин. 30 фоиз фойда пули тўланади. Банкда иш жараёнларидан кўриладиган фойда йил охирида шериклар ўртасида тақсимланади. Айни кунларда бу банкка пул қўйювчи ишқибозлар кўпаймоқда.

Хуллас, хўжаликда амалга оширилаётган катта-кичик тадбирларнинг ҳар бири — қишлоқ меҳнаткаши қадр-қимматини улуғлаш, ердан фойдаланиш самарадорлигини оширишга қаратилгандир.

Юқорида биз ерлар ижарага берилганлиги ҳақида айтган эдик. Унинг натижаси қандай бўлди, ижара нималарни кўрсатди? Ерни ижарага олган деҳқон ерга жамоа хўжалиги томонидан кўрсатиладиган хизмат учун гектарига 5 минг сўмдан тўлаган эди. Маълумки, у маҳалда анча арзончилик эди. Бир йил ичида эса нархлар жуда кўтарилиб кетди. Шуни ҳисобга олиб, бу йил бир гектар ернинг баҳоси 50 минг сўм белгиланди. Бу ҳам кўп эмас, албатта. Чунки деҳқон ерга астойдил меҳр қўйиб ишласа, бир гектар ердан кам деганда 1 миллион сўм даромад олиши мумкин. Масалан, эртаги картошка экилди, дейлик. Ҳар гектаридан 25 тоннадан ҳосил олиш мумкин. Бу ҳосилнинг бир килосини 20 сўмдан сотган тақдирда ҳам 500 минг сўм даромад қилади. Кечки сабзининг ҳар гектари 40 тонна ҳосил бериши мумкин. Агар ўртача 15 сўмдан сотилса 600 минг сўм. Борингки, уён-буён қилиб харажатлар чиқариб ташланса, ана шунда ҳам деҳқон ижарга олган бир гектар еридан 500—600 минг сўм фойда олади. Бу дегани эндиликда деҳқон ернинг эгаси, ўз маҳсулотининг эгаси бўлиб қолди.

Лекин афсуски, ўтган йили айрим ижарачилар бу имкониятдан яхши фойдаланмадилар.

Ҳисобот йиғилишида бу ҳақда жиддий эътирозлар айтилди. Маҳсулот деҳқонники, лекин у, албатта, тарозидан ўтиши керак.

Тажрибакорлар пиёзнинг пуштасига ловия, мош экиб ҳам қўшимча ҳосил оладилар. Лекин айримлар августда пиёзни экканлар-у ташлаб қўйганлар. Хирмон кўтариладиган пайтда ўт орасидан пиёзни чироқ ёқиб қидириб юрдилар. Шу ҳам инсофданми? Шу ҳам ерга муносабатми? Қандай қилиб бундай одамни деҳқон деб айта оламиз?! Ахир ўтни ариқ бўйлари, зовур бўйларидан ўриб олиш ўрнига уни даладан ўриб олмоқчи бўлганларни қандай қилиб ўз бурчига садоқатли, кўпчиликни ўйлайдиган одамлар, деб айтиш мумкин.

Йўқ, бундайларга қатъий сўзимизни айтамиз. Ернинг исроф қилинишига, хор қилиб ташлаб қўйилишига йўл қўймаймиз!

Жуда кўп одамларга томорқа ери берилган, бундан кейин ҳам берилади. Лекин томорқа ери бўш қолиши керак эмас-да! Тўғри, қурилиш материаллари қиммат бўлиб кетди. Қурилишга кучи етмаганлар лоақал ана шу қимматбаҳо — олтинга тенг ерлардан экин экиб, ҳосил олиб, фойдалансинларда! Лекин шуни ҳам қилишмаяпти айримлар. Энди бундан буён ким ерни бўш қўйса, уни хўжа кўрсинга банд қилиб, шағал тўкиб қўйса, бундай одамларга жарима солинади. Деҳқончиликда ерга бўлган муносабатни, эътиборни тубдан ўзгартирмасак бўлмайди! Ижарани чинакамига йўлга қўйиб бу мақсадга эришиш мумкин.

Ердан самарали фойдаланолмай, унинг исроф қилинишига йўл қўйганлар огоҳлантирилди, танбеҳ берилди. Бундай одамлар мазкур йилда ижарачилар сафидан чиқарилди.

Шундай қилиб, бу йил хўжаликда 180 гектар ер ижарага берилди.

Ўтган йили хўжаликда 80 миллион сўм даромад олинди. Шунинг 20 миллион сўти соф фойдадир.

Биз аминмизки, деб айтишди ҳисобот йиғилиши қатнашчилари, агар ижарачилик чинакамига яхши йўлга қўйилса, қайта ишлаш корхоналари самарадорлиги оширилса янги йилда даромадлар яна ҳам кўпаяди. Бу даромадларнинг маълум қисми ободонлаштириш ишларига сарф қилинади. Ҳозир ҳам бу соҳада ишлар жадал боряпти. Ҳаммаси бўлиб 60 миллион сўмлик қурилиш амалга ошириляпти. Шу жумладан 180 ўринли болалар боғчаси, 425 ўринли мактаб, 2,5 минг тонна маҳсулот сиғадиган совуқхона, ҳаммом, 6 гектарлик теплица қурилмоқда.

Истиқболда ишлар кўп. Ҳозирги кунда қайта ишлаш корхонаси ўз имкониятларининг 60 фоизидан фойдаланмоқда, десак бўлади. Бунинг узрли сабаблари бор эди. Ана энди қурилиш ишлари ниҳоясига етяпти. Кадрлар ҳам созлаб, ва саралаб олинди. Энди асосий мақсад корхона қувватидан тўла ва унумдорлик билан фойдаланишдир.

Ҳисобот йиғилишида яна кўп фойдали фикрлар, мулоҳазалар айтилди. Энг муҳими одамларни ижтимоий ҳимоя қилиш, деб таъкидланди. Бунинг учун хўжалик маъмурияти зарур тадбирларни амалга оширмоқда. Тўй-ҳашамлар, маъракаларни ўтказишга амалий ёрдам беришни маъмурият ўзининг биринчи даражали вазифаси деб билади. Бу соҳада кўрилаётган тадбирлар кўпчиликка маъқул бўлаётир.

Ҳисобот йиғилишида колхоз маъмуриятининг бир йиллик иш фаолияти қониқарли, деб топилди.

Ҳисобот йиғилишида район Ҳокими Р. Акбаров қатнашди ва сўзга чиқди.

Н. РИХСИЕВ,
«Тошкент ҳақиқати»нинг махсус мухбири.

ЯНГИ РЕКЛАМА ЖУРНАЛИ

ЮРТИМИЗНИ ЖАҲОНГА ТАНИТАДИ

Республикамиз авиаторларининг янги реклама журнали — «Ўзбекистон ҳаво йўллари»нинг илк сони чиқарилиши муносабати билан уни кенг оммага таништириш маросими ўтказилди.

Мустақил республикамизни жаҳонга танитишга ўз улушини қўшажак мазкур нашр 84 рангли саҳифадан иборат бўлиб, йилда тўрт марта чоп этилади. Халқаро рейсларда қатновчиларга бепул тарқатиладиган ушбу нашр саҳифаларида жонажон Ўзбекистонимизнинг Марказий Осиёдаги мавқеи, тарихий ўрни, йирик шаҳарлари, корхоналари, дам олиш масканлари ҳақида рус ва инглиз тилларида мақолалар, манзарали, рангли суратлар ўрин олган.

Шуни алоҳида таъкидлаш кераккки, нашрнинг бадиий безатилишига, юксак матбаачилик маҳорати билан босилганлигига, қоғозининг сифатига ҳар қандай ноширлар ҳавас қилсалар арзигуликдир.

Ю. ҚОБИЛЖОНОВ.

МУҲАРРИРИЯТГА ХАТ

ШУНДАЙЛАР КЎПАЙСИН ДУНЁДА

ҲАЁТДА ёмонлик қилиш ҳамманинг ҳам қўлидан келишига шубҳа йўқ. Аммо яхшиликни чин инсонлар қиладилар. Улар ўзгаларни ўйлаб, қўлларидан келганча мурувват қўлини чўзадилар. Улар атрофимизда. Балки биз уларни сезмаётгандирмиз. Лекин шукрки, ҳалиям орамизда пок, инсофли, диёнатли кишилар кўп.

Шу ўринда мен ўз ҳақимда бироз сўзлаб бермоқчиман. Мен каби беморларни атрофимдаги кишилар тез-тез йўқлаб туришади. Аҳволимни кўриб улар: худо суйган бандасига дард беради,— деб кўнглимни кўтармоқчи бўлишади. Мен Улуғбек номли 4-ўрта мактабнинг ўқитувчиси Равшан Исоқов, «Тўқимачи» давлат хўжалиги раиси Равшанбек Тўланов, «Иттифоқ» қишлоқ шўросининг раиси Ўрин Азимов ва Ҳамидулла Йўлчиев, Маҳкам Саъдиев, Абдуқодир Айрилмасов каби инсонларни менга қилаётган яхшиликларини таъкидлаб, уларга минг раҳмат айтгим келади. Аминманки, мана шундай меҳридарё одамларнинг сафлари кенгайса, тез орада унутилган қадриятларимиз тикланиб, одамлар ўртасида меҳр-оқибат кучаяберади.

И. ҚОСИМОВ,
Зангиота райони.

«ЭКОСАН» ЭЛ САЛОМАТЛИГИ ЙЎЛИДА

РЕСПУБЛИКА экология ва саломатлик жамғармаси томонидан ташкил қилинган «Экосан» саломатлик поездининг биринчи сафари Оролбўйи минтақаси аҳолисига ёрдам кўрсатиши билан бошланди. Бу нажот поезди бешта вагондан иборат бўлиб, жамоа аъзолари шу кунларда Қорақалпоғистоннинг экологик бўҳрон натижаси оқибатларини тортаётган Хўжайли шаҳри ва унинг ён-атрофларидаги қишлоқлар меҳнаткашлари, ёш болалар ва оналарга тиббий хизмат кўрсатиш ишларини олиб бормоқдалар.

Қирқдан ортиқ юқори малакали шифокорларни республика Соғлиқни сақлаш вазирлиги, Ўрта Осиё темир йўли бошқармаси ва Мудофаа вазирлиги йўллаган. Улар бир ҳафта мобайнида турли касалликлар билан оғриган қардошларимиздан 2 мингдан ортиқ беморга ёрдам кўрсатишди.

Ҳар бир шифокор мўлжалланганидан тўрт баравар ортиқ касалларни кўрикдан ўтказмоқда. Уларнинг йўлланмаси билан давога ўта муҳтож кишилар Тошкент, Самарқанд, Бухоро касалхоналарига ётқизилади. «Экосан» поездининг замонавий тиббий асбоб-ускуналари билан жиҳозланганлиги ва зарур дори-дармонлар билан таъминланганлиги улар фаолиятига ёрдам бермоқда. Кўп ҳолларда шошилинч жарроҳлик операцияларини ҳам ўтказишларига тўғри келмоқда.

«Экосан» поездида олиб кетилган ярим миллион сўмликдан ортиқ ҳайрия тариқасидаги болалар озиқ-овқати, сервитамин ичимликларнинг 65 фоизи тарқатиб бўлинди.

Таниқли олимлар, тажрибали санитария-эпидемиология ходимлари минтақада турли касалликларнинг келиб чиқиш сабабларини ҳам ўрганяптилар. Жумҳурият касаба уюшмалари федерацияси бу поездга миллион сўм ажратган бўлса, улар яна имтиёзли равишда беморларни республикамиздаги ва ундан ташқаридаги санаторийларга, дам олиш уйларига жўнатишга ҳам бош бўлмоқдалар.

— Шифокор ва олимлар, — дейди саломатлик поезди бошлиғи Геннадий Ҳакимович Тошматов,— мамлакатимиз тарихида биринчи бор ташкил қилинган бу нажот поезди иштирокчиси бўлаётганларидан ғурурланяптилар. Ҳар куни ўн икки соатлаб ишлашга тўғри келаётган бўлса-да, лекин бундай ҳолатларда ишлаш тажрибасига эга бўлган ҳарбий врачлар ёрдамида барча қийинчиликларни енгиб ўтмоқдалар. «Экосан» жамғармаси бошқармаси билан доимий алоқа ўрнатиб турган шифокорлар жамоага юқори малакали невропотолог кераклиги ҳақида хабар қилган эдилар. Шу куниёқ уларнинг талаблари қондирилди.

«Жойларда «Экосан» муолажаларига бўлган талаб ортиб бормоқда. Мутахассислар бу талабларни қайд этиб, таҳлил қилиб чиқяптилар. Даво излаб келаётганлар сони ортиб бораётганлиги туфайли даволаш ишларини яна бир неча кунга узайтиришга тўғри келмоқда. Поезд ўз сафарини энди Қўнғирот атрофи шаҳар-қишлоқлари аҳолисига ёрдам бериш билан давом эттиради.

М. НАЗАРОВ,
«Экосан» матбуот маркази.

АМЕРИКАЛИКЛАР НИГОҲИ БИЛАН

РОССИЯ УЧУН БУҒДОЙ

АҚШ қишлоқ хўжалиги вазирлиги 125 минг тонна буғдойни Россияга бепул етказиб беради. Бу 18,1 миллион доллар сўмлик ғалладир.

10 февраль куни Вазирлик шуни маълум қилдики, Америкадаги хусусий кўнгилли ташкилот ҳисобланган Кооперативлар миллий уюшмаси Тверь вилояти фермерлари учун Россия элеваторларига буғдой сотади. Ундан келган тушум муҳтож кишиларга озиқ-овқат маҳсулотлари олиш ва озиқ-овқатни қайта ишлаш ва сотишга ўргатадиган курсларга тўловлар ҳамда Россия қишлоқ хўжалигини ривожлантиришнинг бошқа дастурларига ишлатилади.

Қишлоқ хўжалиги вазирлиги Россияга буғдойни АҚШдаги қонунга мувофиқ етказиб беради. Бу қонун АҚШ қишлоқ хўжалиги вазирлигининг Товар кредити корпорациясига тааллуқли ортиқча молларни ривожланаётган мамлакатларга бепул етказиб беришни назарда тутади.

ҲУКУМАТ ҲАРАЖАТЛАРИ ҚИСҚАРТИРИЛМОҚДА

10 февраль куни президент Клинтон маъмурият бюджетини уч фоиз қисқартириш ва давлат хизматчилари сонини бироз камайтириш тўғрисида маълум қилиб, федерал ҳукумат ишини қайта қуришни бошлади.

«Биз ҳукумат ишини ўзгартиришимиз ва ҳукумат кам ҳаражатлар билан кўп нарсага эришиши мумкинлигини ҳаммага кўрсатишимиз керак» деди президент.

Оқ уй штатини 25 фоиз қисқартириш тўғрисида маълум қилгандан кейин эртасига Клинтон бошқа федерал ҳаражатларни ҳам камайтириш ва кейинги тўрт йил мобайнида 9 миллиард доллар маблағни иқтисод қилишга эришишга қарор қилганлигини билдирди. Президент бир неча бор уқтириб ўтганидек, ҳукуматдан самарали ва амалий ишни талаб қилмай туриб америкаликларни ўзгаришларга даъват этиш мумкин эмас.

Клинтон 10 февраль куни ўз маҳкамаси аъзолари ва Оқ уйдаги маслаҳатчилари билан бирга фармойишга имзо чекди, унга мувофиқ федерал муассасаларнинг 2,1 миллионлик штати 100 минг кишига қисқаради ва бир қатор вазирликларнинг ҳаражатлари ҳам камайтирилади. Бу вазирликлар орасида молия, ички ишлар, ҳамда меҳнат вазирликлари ҳам бор.

Клинтоннинг гапларига қараганда қисқартиришларнинг камида 10 фоизи юқори раҳбар лавозимларга тўғри келади. Вазирликлар таъсис этган маслаҳат берувчи юзлаб комиссияларнинг учдан бири тугатилади. Бундай муассасаларнинг 700 дан ортиғи ёпилиши керак, деб таъкидлади Клинтон.

Бундан ташқари, Президент яна бир қатор ҳужжатларга имзо чекди. Уларда олий федерал хизматчилар фойдаланадиган лимузин, самолётлар ва вертолетлар сони 50 фоизга қисқариши, масъул ходимларга мўлжалланган ўзини оқламаётган махсус ошхоналар ёпилиши назарда тутилган.

Клинтон ўзининг сайлов кампанияси давомида «ҳукуматни қайта қуриш» вақти келди, деб таъкидлаган эди. Америка халқига «тобора қимматга тушаётган, лекин борган сари кам иш қилаётган ҳукумат керак эмас. Улар ўзгаришлар учун овоз бердилар, улар ҳукумат муассасалари ишини ўзгартиришни истайдилар».

Клинтон шуни таъкидлайдики, у эълон қилган тадбирлар бу борадаги жараённинг бошланишидир, холос. У ҳокимият тепасида биринчи муддат бўлишининг охирига келиб ҳукумат маъмурий ҳаражатларини 14 фоизга қисқартиришга муваффақ бўлинади, деб умид қилмоқда.

(ЮСИА ахборот маҳкамаси).

НАШРДАН ЧИҚДИ

ЮЗ САВОЛГА ЖАВОБ

МЕҲНАТ — бу инсонга «ўз ошини ошаш, умрини яшаш учун» берилган улуғ неъматдир. Одамзот ана шу меҳнат туфайли курраи заминимизда ўзига шоҳона эҳром бунёд эта олди. Унинг кекса тарих саҳифаларига муҳрланган узоқ ўтмиши ва ҳозири, ақл-заковати юксак парвоз этган бугуни ҳам ана шу меҳнат, захмат мевасидир.

Афсуски, меҳнат туфайли, кўпчиликнинг захмати билан бунёдга келган бойликлар ҳамма замонларда ҳам ҳамиша яратувчининг мулки бўлиб қолавермади. Насиба ҳаммага бирдек насиб этмади. Нафс — адолатсизлик, тенгсизлик, номутаносиблик, қарама-қарши ижтимоий қутбларни келтириб чиқарди. Бу инсоният бошига қанча-дан-қанча фожиалар ёғдиргани сизларга тарихдан яхши маълум.

Ўтмишда замонасидан заррача шафқат кўрмаган бир шоир шундай нола қилганди:

Айшни нодон суриб,
Кулфатни доно тортадур...

Бугун фиғони фалакка етган ўша дарбадар шоирнинг руҳи шоду ҳуррам. Бизга у орзу қилган, халқимиз орзиқиб кутган эркин, озод замона насиб этиб турибди. Юртимиз мустақил, элимиз ўзига бек, эътиқодимиз пок, иймону фаришталикмиз. Эрк отлиқ табаррук неъматдан баҳраманд халқимизнинг меҳнати ҳам бугун озод. У қадр топмоқда, эъзоз топмоқда. Буюк алломамиз Алишер Навоий ўз шеърий мисраларида зарҳал ҳарфлар билан битган олтин дуолари мустажаб бўлди. Бугун биз ғурбатда ғариб ҳам, ношодмон ҳам эмасмиз. Эл энди бизга шафиқу меҳрибондир!... Дарвоқе, ҳақиқат эгилади, аммо синмайди, деганлари ҳар қандай гумону шубҳадан буткул истисно экан. Мана бугун у ўзбек юрти хонадонида ўзининг масрур қоматини тик ростламоқда.

Истиқлол — халқ орзу қилган буюк бахтдир. Меҳнат эса, ана шу орзули бахтнинг зумрад тоши. Иқболимиз бешигининг бир маромда тебраниб туриши ана шу икки қудратли куч, икки забардаст билакка боғлиқдир. Жумҳуриятимиз мустақил давлат деб эълон қилингач, улар ташқи тазйиқдан, азобли кишанлардан буткул фориғ бўлди. Истиқлолимизни шарафловчи ўз Конституциямиз қабул қилинди. Унда меҳнат борасидаги барча қонуний ҳақ-ҳуқуқларимиз ўзининг тўла мужассамини топди. Бу — энг олий инсоний қадриятимиз, иқболи кулган баланд толеимиздир.

Яқинда бир хушхабарнинг шоҳиди бўлдик. «Меҳнат қонунчилигидан юз савол-жавоб» китоби босилиб чиқди. Рисола ўзбек тилида чоп этилган. Унда меҳнат соҳасида жумҳуриятимиз фуқароларига берилган қонуний ҳақ-ҳуқуқлар тўғрисида атрофлича сўз юритилади. Ўзбекистон Республикаси Олий таълим вазирлиги ва Тошкент Давлат иқтисодиёт дорилфунуни ҳамкорликда нашр этган Ю. ТУРСУНОВ ва Ф. ШОДИМЕТОВАларнинг ушбу китоби махсус қўлланма саналиб, унинг бош мақсади ишчи ва хизматчиларга уларнинг асосий қонуний ҳақ-ҳуқуқлари ҳақидаги, корхоналар, ташкилот ва муассасалар маъмурияти билан бўладиган муносабатларнинг ҳуқуқий жиҳатлари тўғрисидаги зарур маълумотларни етказишга қаратилгандир.

Фуқароларнинг ҳуқуқлари ва манфаатларини ишончли тарзда ҳимоя қилиш, ушбу ҳуқуқлардан тўла-тўкис фойдаланиш учун зарур шароитларни яратиб бериш — демократик жамиятнинг муҳим хусусиятларидан биридир. Меҳнат қилиш соҳасидаги ҳуқуқлар кишиларга берилган энг муҳим ҳуқуқлардан бўлиб, уларни рўёбга чиқариш, оғишмай ҳаётга татбиқ этиш айни бир маҳалда фуқаролар ва уларнинг оила аъзолари моддий ҳамда маънавий фаровонлигини таъминлаш ҳам демакдир. Бу масала, айниқса, бозор муносабатларига ўтилаётган ҳозирги пайтда жуда долзарб бўлиб қолди. Чунки, давр фуқароларнинг ҳуқуқларини бозор стихиясидан (инжиқликларидан) ҳимоя қилиш имконини берувчи ҳуқуқий воситаларни ахтариб топиш ва уларни турмушда тезроқ қўллашни тақозо этмоқда.

Жумҳуриятимиз бозор иқтисодиётига ўтаётган ҳозирги шароитда фуқароларнинг ўз ҳақ-ҳуқуқларини, шу жумладан, меҳнат қилиш жараёнидаги ҳақ-ҳуқуқларини етарли даражада яхши билишлари ва улардан тўғри фойдалана олишлари жуда муҳим аҳамиятга эгадир.

«Меҳнат қонунчилигидан юз савол-жавоб» китоби тўққиз бобдан иборат бўлиб, унга юридик фанлари номзоди Т. Саъдуллаев муҳаррирлик қилган. Мазкур ҳуқуқий қўлланмаган юридик фанлар доктори, профессор М. Восиқова ва юридик фанлар номзоди Э. Халиловлар тақриз ёзишган. Бу — мазкур қўлланма ҳуқуқ қонунчилиги нуқтаи назаридан муфассал таҳлил этилгани ва тўлақонли чиққанидан далолат беради.

Келинг, қонуний ҳуқуқларимиз билан бир танишиб қўяйлик:

1 боб. Ишга қабул қилиш, бошқа ишга кўчириш ва ишдан бўшатиш, деб номланган мазкур боб ўттиз тўққиз савол-жавобни ўз ичига олган. Рисоланинг энг кўп саҳифаларини эгаллаган. Фуқароларнинг меҳнат қилиш ҳуқуқи нима ва у қандай амалга оширилади, деган биринчи саволга, жумладан, шундай жавобни ўқиймиз:

— Меҳнат қилиш, меҳнатнинг самарасига мувофиқ иш ҳақи олиш — фуқароларнинг энг муҳим ҳуқуқларидандир (Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 38-моддаси). Меҳнат қилиш ҳуқуқини амалга оширишда фуқаролар ўзаро тенг ҳуқуқлидирлар. Яъни миллати, ирқи, жинси ва бошқа ижтимоий тафовутлари туфайли уларнинг ҳуқуқларини чеклаш ёки қандайдир имтиёзлар бериш таъқиқланади.

Жамиятимиз иқтисодий ва ҳуқуқий ҳаётида юз бераётган туб ўзгаришлар янги-янги ижтимоий муносабатларни вужудга келтирмоқда. Замон ўзгариши билан боғлиқ фуқароларнинг меҳнат қилиш соҳасидаги имкониятлари ҳам беқиёс кенгаймоқда, уларда иш, касб танлаш кайфияти кучаймоқда.

Ишга қабул қилиш тартиби қандай — деган саволга берилган жавобда шундай дейилади: Ишга қабул меҳнат шартномаси тузиш йўли билан амалга оширилади. Ўзбекистонда тадбиркорлик тўғрисидаги қонун қабул қилингач, меҳнат қонунчилиги янги қоидалар билан тўлдирилди. Шунга кўра якка фуқаро (бир гуруҳ фуқаро) ўз тадбиркорлик мақсадларини амалга ошириши учун унга ихтиёрий асосларда бошқа фуқаролар меҳнат кучини ёллаш ҳуқуқи берилди. Тадбиркор ўзи ёллаб ишлатаётган ходимлар билан Ўзбекистон Республикасининг қонунларига мувофиқ меҳнат шартномалари —битимлари тузиши шарт. Мавсумий ва вақтинчалик меҳнат шартномалари қандай хусусиятларга эга?— деган саволга жавобда таъкидланишича, вақтинчалик ходимлар деганда икки ойгача вақтинча йўқ ходимнинг ўрнида ишлаш учун тўрт ойгача муддатга ишга қабул қилинадиган шахслар назарда тутилади. Мавсумий меҳнат шартномаси деганда табиий-иқлим шароитларига кўра бутун йил давомида эмас, балки одатда олти ойдан ошмайдиган муайян муддат давомида бажариладиган ишлар юзасидан тузиладиган меҳнат шартномалари назарда тутилади.

Ўриндошлик бўйича ишлаш тартиби қандай?— деган саволга қуйидагича жавоб берилган:

— Ўриндошлик деганда ходим томонидан айни бир пайтда асосий ишидан ташқари бошқа ҳақ тўланадиган вазифани ҳам бажариши тушунилади. Мавжуд ҳуқуқий актларга мувофиқ ўриндошлик бўйича ишлаш тартиби соддалаштирилди. Ҳозирги пайтда ўриндошлик бўйича ишлаш юзасидан мавжуд таъқиқ ва чеклашлар олиб ташланди. Бироқ ходим асосий жойидан ташқари яна бошқа бир жойдагина ўриндошлик бўйича ишлаши мумкин холос. Икки раҳбарий лавозимда ўриндошлик бўйича ишлашликка йўл қўйилмайди.

Биринчи бобдаги «Меҳнат шартномаси қандай муддатларга тузилади?», «Ташкилий равишда ишга юбориш нима, ташкилий равишда ишга қабул қилиш тартиби қандай?», «Ишга қабул қилишда корхона маъмурияти нималарга эътибор бермоғи керак?», «Ишга қабул қилинаётган шахсларни корхона маъмурияти синаб кўришга ҳақлими?», «Ишга кираётган шахслар қандай ҳужжатларни тақдим этмоғи лозим?», «Ишга қабул қилиш қандай расмийлаштирилади?», «Ишга қабул қилиш пайтида тиббий кўрикдан ўтиш нима учун керак, ишга кираётган барча шахсларнинг тиббий кўрикдан ўтишлари шартми?», «Бир неча касб (лавозим)да ишлаш нима, бир неча касб (лавозим)да ишлаш тартиби қандай?», «Касаначилик (уйда иш бажариш) нима, касаначилик билан шуғулланувчиларнинг меҳнат ҳуқуқлари ва мажбуриятлари қандай?»— деган саволларга берилган жавоблардан ўқувчи ўзи учун энг зарур ва қизиқарли янги маълумотларни топа олади.

Ўриндошлик бўйича ишлаш тартиби қандай?— деган саволга берилган жавобда биз қуйидаги қизиқарли бир маълумотни ўқиймиз:

— Ўриндошлик бўйича ишлаётган шахсларга меҳнат дафтарчаси юритилмайди. Аммо унинг бажарган иши тўғрисидаги маълумотлар асосий иш жойида меҳнат дафтарчасига ёзиб қўйилиши мумкин.

Сўнг «Бошқа ишга кўчириш ва ишдан бўшатиш» билан боғлиқ қатор муаммоли саволларга ўтилади. Саволлардан бирига берилган жавобда, масалан, шундай дейилади:

— Ишчи ва хизматчилар меҳнат шартномасини истаган пайтда бекор қила оладилар. Корхона маъмуриятига эса бундай ҳуқуқ берилмаган. Аммо маъмурият қонунда кўрсатилган ҳолларлагина ўз ташаббуси билан меҳнат шартномасини бекор қилиши мумкин.

«Корхона маъмурияти кексалик нафақа ёшига етган ишчи ва хизматчиларни ишдан бўшатиб юбориши мумкинми?»— деган савол кўпчиликни қизиқтириши турган гап. Ўзбекистон меҳнат қонунлари мажмуининг нафақалар ҳақидаги мазкур моддаси кейинги вақтда таҳлил этилиб, тўлдирилган.

Юқоридаги саволга жавобда, жумладан, қуйидаги маълумотлар келтирилади:

— Кексалик нафақа ёшига етган ишчи ва хизматчилар ҳалол, бор кучини сарфлаб ишлаётган, меҳнатда юксак кўрсаткичларга эришаётган ва жамоа ўртасида ҳақли равишда обрў-эътибор қозонган бўлсалар корхона маъмурияти касаба уюшмаси комитети билан биргаликда улар билан меҳнат шартномасини сақлаб қолиши мумкин. Нафақа ёшига етган ва кексалик нафақаси олабошлаган ходимлар билан меҳнат муносабатлари томонларнинг ўзаро келишуви асосида муддатли (икки йилгача муддатга) меҳнат шартномасини тузиш билан давом эттирилади ёки маъмурият ташаббуси билан касаба уюшмаси комитетининг розилигига мувофиқ бекор қилинади.

Китобнинг II боби — Иш вақти ва дам олиш вақти, III боб — Иш ҳақи, IV боб — Моддий жавобгарлик, V боб — Меҳнат интизоми, VI боб — Меҳнат муҳофазаси, VII боб — Аёллар ва ёшлар меҳнати, VIII боб — кадрлар тайёрлаш ва улар малакасини ошириш ва сўнгги IX боб — Меҳнат низолари ва уларни ҳал этиш мавзуига бағишланган бўлиб, уларда келтирилган савол-жавобларда меҳнат жараёни билан боғлиқ ғоятда мураккаб ва узоқ вақт кўпчиликни ўйлантириб келган жуда ўткир масалалар ечими ўз ишончли ифодасини топган. Рисолада меҳнат жараёни билан боғлиқ ҳар бир муаммо алоҳида савол тариқасида баён қилинган. Жавоблар эса, шунга яраша аниқ ва тушунарли тарзда талқин қилинган.

Мазкур қўлланмада касаба уюшмаларининг меҳнаткаш тақдири ва унинг қонуний ҳақ-ҳуқуқларини ҳимоя қилишдаги катта аҳамияти яққол кўзга ташланиб туради. Демак, касаба уюшмалари ҳар бир меҳнаткашнинг энг яқин кўмакчиси сифатида жойларда ўз фаолиятини янада жонлантириши ва меҳнат қонунлари асосида оғишмай иш юритиши шарт.

Хулоса тариқасида шуни уқтириб айтиш жоизки, мазкур рисола меҳнат ҳуқуқлари тўғрисидаги энг сўнгги маълумотларни ўзида тўла-тўкис жамлагани, ҳаммага тушунарли ва ўқимишли чиққани билан жуда қимматлидир. Муаллифларнинг мустақиллигимизнинг дастлабки йилида халқимизга «Меҳнат қонунчилигидан юз савол-жавоб» китобини ўзбек давлат тилида тортиқ этгани катта савобли ишдир.

Насрилло ҲИКМАТУЛЛАЕВ.

• Шоир Ҳамроқул РИЗО—муҳарририятимиз меҳмони

Малакали журналист, таниқли шоир Ҳамроқул Ризо шеъриятда баракали ижод қилиб келаётган қаламкашлардан. У бағри кенг Мирзачўлнинг қишлоқларидан бирида туғилиб ўсди, улғайди, ижодий вояга етди, элга танилди. Қадрдон ўлка, мустақил она юрти ва шу табаррук замин, ундаги оддий меҳнаткаш халқ шоир ижодининг асосий мазмунини ташкил этади.

Ҳамроқул Ризо ижодини тошқин сойга қиёслаш мумкин. Теран ва равон сатрлар жўшиб-тошиб келади, тилга олаётган воқеалар шиддат билан ривожланади, ўқувчи қалбига мисоли бир илиқ самимият каби оқиб киради. Унинг асарларидаги мавзулар ҳаётийлиги ва ранг-баранглиги билан алоҳида ажралиб туради. Шоирнинг «Баҳор келтирган қувонч», «Сирдарё қасидаси», «Зангори дарё», «Яйлов мушоираси», «Чўл қалдирғочи», «Чўлда баҳор», «Олтинсоч», «Бургут болалари» каби китоблари ўқувчилар томонидан муносиб баҳоланган.

Яқинда шоир «Нон ва инсон» достонини ёзиб тугатди ва нашрга топширди. Биз ана шу янги достондан айрим бобларини чоп этиш билан бирга муаллифга янги-янги ижодий парвозлар тилаймиз.

Ҳамроқул РИЗО,
Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходими

(ДОСТОНДАН БОБЛАР)

I

Бефойда ҳайқириб оққан дарёдан,
Унли тегирмоннинг улуғлиги рост.
Нон билан кутади ҳар бир хонадон,
Қутлуғ остонадан кириб келса дўст.
Кириб кел, дўстгинам, ноним бор қўлда,
Кириб кел, нон билан ширин сўзим бор.
Балки, толгандирсан ўтгач йўллардан,
Бир нафас ором ол, ташқарида қор.
Қор билан она — Ер беланчагида
Баҳорни кутмоқда буғдой уруғи.
Ҳадемай ям-яшил майса тагида
Деҳқоннинг шарафлар юртим қўриғи.
Униб чиқ, майсажон, тонг каби кулиб,
Кўзни қамаштирсин яшил жамолинг.
Ҳайрат-ҳаяжонда сенга термилиб,
Деҳқоним, фарзанддай истар камолинг.
Сени деб, самога чиқади офтоб
Ва сочар бошингдан ҳовуч-ҳовуч нур.
Деҳқоним, бағрингда қилади хитоб,
Дилини эркаловчи оташли сурур.
Кел, сенга бир нафас тўйиб, термилай,
Шамол қучоғида тебранган майсам.
Мадҳингни оламга мен достон қилай,
Шу ўлкада шоир бўлиб улғайсам.
Бошоғим, билсанг гар шоир мадҳ этиб,
Донингни атайди ердаги юлдуз.
Юлдуз-ку, порлайди оқ тонгни кутиб,
Сен бўлсанг, порлайсан кеча-ю кундуз.
Меҳрим тошиб сени ҳидлаган маҳал,
Қуёшга кўтарсам, дейман, деҳқонни.
Сен менинг еримга бериб нур, сайқал,
Дунёга танитдинг Ўзбекистонни.
Шундан, хислатингни ўйлайман бедор,
Шундан, куйлай, дейман, мен сени ёниб.
Деҳқон, тақдирида шон-шуҳратинг бор,
Болалар улғаяр меҳрингга қониб.
Сен менга оппоқ тонг, сен менга ёлқин,
Таърифинг тилимдан тушмагай сира.
Халқим бежиз айтмас: «Буғдой ҳам олтин»,
Жаҳоний қадрингга қилиб ишора.
Меҳрим жўшиб сени ўйлаган чоғда,
Азизликда қиёс айлайман қонга.
Сендан ҳаётимиз лаззат топмоқда,
Сен сабаб, давримиз бурканди шонга.
Не бахтки, мен сени ёзсам достонда,
Юрагимизга кириб келади баҳор.
Менга она бўлган ҳур Ўзбекистон,
Сенга ҳам онадир яшил буғдойзор.

II

Оловга топинган Муқанна мисол,
Сенга топинаман ризқу-рўзим нон.
Кўзимга суртмасам ё қилсам увол,
Шу кун азобланар покиза виждон.
Туғилган онимда чойшабга ўраб,
Естиғим остига нонни қўйишган.
«Бошоқдай етилсин қуёшга қараб,
Нондай азиз бўлсин», дея суйишган.
Тилимни чиқарган муқаддас сўзлар —
«Нон» билан «Онамдир», — билсанг, жўражон.
Бу сўзлар тафтидан эрийди музлар,
Бу сўздан бахтлидир дунёда инсон.
Менгача тоғлару денгиздан ошиб,
Бир қўшиқ чулғаган улуғ дунёни:
«Майдала, жонивор, майдала босиб,
Буғдойи менга-ю, сенга сомони...»

III

Гарчанд ўлчов бўлган буғдой нон асли,
Ҳаёт оқимига, ҳаёт тарзига.
Хаёлда товлангач келажак васли
Нонннинг мадҳи кўчган шоир назмига.
Ахир, нон қадимдан деҳқон орзуси,
Қизарган тандирда пишади, иссиқ.
Буғдойзор — уфқнинг олтин кўзгуси,
Бепоён ер узра билмайди тўсиқ.
Бепоён буғдойзор бошоқларида
Истиқбол етилди, порлади қуёш
О, бундан севинган қадоқ қўллардан
Гуллади, яшнади, дала, тупроқ, тош.
Қалбларга йиғилган ҳислар тугуни —
Ечилиб, айланди янгроқ қўшиққа.
Озодликка ташна одамлар шу кун
Бағрини кенг очди эзгулик ишққа.

IV

Энди нон аҳиллик ва дўстлик рамзи,
Ўртада ушалди, кўзларда севинч.
Ҳамма ҳам ишидан бўлади рози,
Ватанин осмони бўлиб турса тинч.
Энди сиз нон ёпинг, мунис онажон,
Умид, яшаш завқи нонда мужассам.
Нонга сероб бўлсин юртим — жонажон,
Чунки тузни ўпиб яшолмас одам.
«Нон», дея мен ёниб куйлаётган чоғ,
Ўт тушди қишлоқнинг буғдойзорига,
Юрагимга кирди даҳшатли титроқ,
Чидолмай дўстларнинг оҳу зорига.
Бекасам тўнини ирғитиб ташлаб,
Отам чопиб кетди буғдойзор томон.
«Ўчирса» — дер онам кўзини ёшлаб, —
Буғдойнинг ёнмоғи оҳ, қандай ёмон».
Ўт билан олишиш осонми дерсиз?
Буғдойдан айрилиш ундан ҳам қийин.
Мен эса қўрқувдан турардим унсиз,
Авжланган оловга боққаним сайин.
Отам олов билан узоқ олишди,
Танаси неча бор ўт ичра қолди.
Оҳ, олов отамга шердай ёпишди,
Йиқилди... Оҳ, мени фарёдга солди.
«Отажоним», дея чинқирдим ногоҳ,
Қуча олмас эдим куйган танани.
Отам жон берарди ўт ичра, эвоҳ,
Мен юта олмасдим заҳар ҳавони.
Одамлар келарди ҳай-ҳайлаб, шошиб,
Қўлларида кетмон, сув тўла челак.
Отам мурдасига бир-бир ёндошиб,
Туриб қолишарди иложсиз, бешак.
Кимдир оҳ тортади, кимдир йиғлар жим,
Кимдир елкам қучиб, бошим силайди.
Ака, сингилларим ва онажоним,
Менинг юрагимни тирнаб йиғлайди.
Елғизлик онамнинг тутди қўлидан
Ва бахтин яримта айлади шу кун.
Қайғуриб тасодиф, бахтсиз ўлимдан
Йиғлади дунёни қоплаганда тун.
Кейин буғдойзорнинг бир чеккасида,
Ҳайкал ўрнатдилар азиз отамга.
Мен сукут сақладим ҳайкал қошида,
Дардим сиғдиролмай ўтли танамга.
Ҳайкалнинг пойига биринчи гулни,
Кўзёш тўкиб қўйди онам муштипар.
Кейин қишлоқ томон бошладик йўлни,
Қишлоқ-чи, отамсиз ҳувиллаб турар.
Шу кун бевaликни ҳис этди онам,
Беванинг тунлари кўмирдан қаро,
Ҳар нафас бевани излаб юрар ғам
Беванинг сўзлари, оҳ, мотамсаро.
Беванинг қозони ҳар кун қайнамас,
Дилини қиймалар етишмовчилик,
Бевага фалакнинг офтоби кулмас,
Орзуси, тақдири отдай тушовлик.
Отам буғдойзорга ташларди нигоҳ,
Нигоҳи қоплаган эди уфқни.
Мен унинг фикридан бўлгандим огоҳ:
«Кўксингга маҳкам бос нон ва қўшиқни»
Отам орзусидир бўлиқ буғдойзор,
Буғдойзор қалбимда куй, қўшиқ бўлди.
Қаерда буғдой бор, унда отам бор,
Мана шу ишончга юрагим тўлди.

V

Қуёшда товланса етилган бошоқ,
Гулсун опа сўзин эслайман бот-бот.
«У вақтлар ер қаттиқ — осмон-чи, йироқ»,
Нонга зорлик билан кечарди ҳаёт.
Муаллим бўларди, исми Қулаҳмад,
Кимсасиз бечора, қишлоқда якка.
Болалар, шеърларни қилинг, дерди, ёд,
Боладай ишонар эди эртакка.
Оч, юпун юрарди, аммо мард эди,
Ёруғ кунлар бор деб, ишонарди чин.
Тутгани ҳам китоб, ҳам дафтар эди,
Кўзлари боқарди хаёлчан, сокин.
Шу йигит тўсатдан йўқолиб қолди,
Қишлоқни изладик, ҳеч қаерда йўқ.
Уни изламоқдан оёқлар толди,
Дилида ёнарди ҳикмат тўла чўғ.
Кейин излаб топдик, ётарди бежон
Буғдойзорга туташ тошли тупроқда.
Очликдан тўхтаган томирида қон,
Бошоқларга қўлин узатган чоғда.
Уни йиғлаб кўмдик, унутолмадик,
Ахир, муаллиминг бўлмайди унут.
Эртаси ҳаммамиз мактабга келдик,
«Хотирда яша» деб сақладик сукут.
Шу каби ўлимлар бўлган у маҳал,
Умрга тенг кечган нонннинг қиммати.
Зотан, белгиланган, дўстларим, ҳар гал,
Йиққан дони билан деҳқон ҳиммати.

VI

Баҳор кунларида ҳайдаларди қўш,
Қўшни ҳайдаганга бериларди нон.
Тоғларнинг бошига нур сочмай қуёш,
Мен ҳам қўш ҳайдашга келардим чаққон.
Ҳаёлим банд эди бир бурда нонга.
Бурда нон — бир кунлик меҳнатга гаров.
Дармон бўлганида ўша нон — жонга,
Кўзимда порларди севинчдан олов.
Ёнмаса қалбида оташнинг шавқи,
Бевақт мункаяди баркамол йигит.
Бир бурда нон дея қўш ҳайдаш завқи,
Эртанги кунларга боғларди умид.
Шу умид буғдойнинг бўлиқ бошоғин,
Кўзларингга суртгин, дер, эди ҳар он.
Шунда мен ўйлардим Саъдий сабоғин:
«Оғир мусибатдир гар бўлмаса нон»,
Бағримга босганда бир кулча нонни,
Шу кунги меҳнатдан рози бўлардим.
Бош узра кўтариб мовий осмонни,
Хазина топгандай уйга келардим.
Кўзларим уйқуга илингач ҳар гал.
Ўзимни оламда бахтли атардим.
Оқ тонгинг шуъласи — уфқда зарҳал,
Тушда ҳам оқ нонга қўшиқ айтардим.
Бироқ, бу қўшиқлар душмани ногоҳ,
Юртимизга келди босқинчи бўлиб.
Буғдойзорлар ёнди, ўтда қолди боғ,
Тупроқ қонга ботди, лолалар сўлиб...
Ҳамқишлоғим Азиз Брестъ томонда
Ёвга келтирарди, омонсиз қирон.
Ой янглиғ турарди унинг ёнида,
Меҳрибон онаси берган кулча нон.
Ҳавони куйдириб келган дайди ўқ.
Азизни йиқитди бир куни ерга,
«Ёвни енгмагунча ўлимга йўл йўқ,
Эй, Азиз ўлимни ўйлама сира» —
Деганида Азиз атрофга қараб,
Ёнидаги нони сўзлади бирдан:
«Ғанимлар келмоқда, келмоқда ўраб,
Уларни енгмоқ-чун тезроқ тур ердан».
Қонга ботган нонннинг ушбу сўзлари,
Турғазди Азизни қайта оёққа.
Ғалаба завқи-ла ёниб кўзлари,
Қўлларни узатди Қизил байроққа.
Байроқни кўтариб борди Берлинга,
Ёнида-чи, қонга ботган ўша нон.
Бугун Азиз сўзлар қувониб менга:
«Нон билан душманни енгдик беомон.
Шу ноним бор экан, чекинди азоб,
Ундан мадад олди қалбдаги бардош.
Шу ноним бор экан, ғамга бердим тоб,
Олов ичра мисдай қизиса-да бош.
Ғолиблик номини олдим дунёда,
Ғолиб, деди дўстлар, ўзбек боласи.
Москвадан Берлинга бордим пиёда,
Ёнганда шу икки шаҳар ораси.
Минг бор дуч келдим ажал ўқига,
Ёнда нони бўлса мардлар ўлмайди.
Ушбу сўз келмади фашист фикрига:
«Нони бор йигитни енгиб бўлмайди».
Зотан, нони борлар арслондан зўрдир,
Наъраси ғанимнинг кўзин ёшлайди.
Ёвнинг босган ери омонат, шўрдир.
Ёвонни тупроқ ҳам тишлай бошлайди.
Юртимнинг байроғи менинг қўлимда.
Мағрур ҳилпиради қайта-қайтадан.
Кўзим Мирзачўлнинг нурли йўлида:
«Нон билан кут, юртим, сенга қайтаман».
Нонни севган ўғлинг бор экан, Ватан,
Қумларнинг зарраси тушмас кўзингга.
Гулларга айланар бу ерда тикан,
Баҳор бош қўйганда сенинг кўксингга.
Шоирнинг орзуси — севмоқ, куйламоқ,
Майсанинг орзуси — нурга талпинмоқ...
Эй, Ватан қоматинг мисоли зўр тоғ,
Чунки фарзандларинг ўстирар бошоқ.
Мана, қирқ йилдирки, бораман ишга
Ва нонннинг шаънига қўшиқ айтаман.
Мадомики, бир кун айлансам қушга,
Буғдойзор ичига, албат, қайтаман».

VII

Беғам бир қўшним бор, кекирар нуқул,
Ёғ босган юзини туклар қоплаган.
Бир хаёли молда, бир хаёли пул,
Умрида бир бора уруғ сочмаган.
Ўзича тежамкор, уволдан қўрқар,
Тунлари ухлайди чироқни ёқиб,
Келса-да, иссиқ ёз, келса-да баҳор,
Молин семиртирар нон билан боқиб.
Э, ахир увол-ку, дейман, қайтариб,
Қаранг, охур тўла ётар қанча нон.
Елкасин қисади мисоли ғариб
Ва менга қарайди бўлгандай ҳайрон.
Ҳўкизни силайди, силайди яна,
«Пул бўлар, пул бўлар» дея такрорлар.
Оҳ, юртга бегона, нонга бегона —
Бўлган виждонни у ҳар куни хўрлар.
Ким бу? Қандай кимса? Ёлғизми ё кўп
Ғазабу нафратда ўйлайман уни.
У бўлса ҳеч нарса билмаган каби,
Ўзидан миннатдор, урар уйқуни.

VIII

Тўй қилмоқчи бўлди Асрорвой бир кун,
«Мингта нон тайёрланг», деди қўлда қоп.
«Бунча нон кўпмасми, маърака учун» —
Деди Асрорвойга нонвой Миршароф.
Барибир мингта нон келтирди Асрор,
Мингта нон безади дастурхонини.
Одамлар бир-бирин мақташиб такрор,
Тирсаклар остида эзарди нонни...
Эртаси Асрорвой олти қоп нонни
Колхоз фермасига жўнатди шошиб.
Бу ҳол изтиробда ёндирди мени,
Бу ҳол юрагимни кетганди тешиб.

IX

Нонлар синдирилар тўйларга дея,
Нонлар синдирилса — ёш оила бу.
Мирзачўл Ватанга нон этди ҳадя,
Мирзачўл юракдан жой олди мангу.
Ёшларни бу чўлда кутдик, қўлда нон,
Меҳнат бахт эканин куйладик бизлар.
Бунда чўлқуварлар топди шараф-шон,
Олтинга айлангач қанча бўз ерлар,
Китобда қолади уларнинг номи,
Умаржон, Тўхтахон, Саодат бўлиб,
Хизматда қолади сўзи, каломи
Тонгларга интилган тулпор от бўлиб.
Юракка бахш этиб ажиб туйғулар.
Атрофга таралар патир нон иси.
Ҳар куни тонг билан бирга уйғонар,
Нон ёпаман деган Мирзачўл қизи.
Нон керак, совуқда қотганларга ҳам,
Қишлоқдан шаҳарга кўчганларга ҳам,
Иссиқда, қуёшда ёнганларга ҳам,
Фазога, космосга учганларга ҳам.
Истайман, нонимиз байроғимиздай,
Доим баланд турсин кўзларимизда.
Гулларга бурканган боғларимиздай,
Жаҳонга айтилсин сўзларимизда.

X

Бизнинг орамизда буғдойзор ерни
Кимки ёниб, шоир каби севмаса,
Деҳқон манглайида кўринган терга
Содиқ фарзанд каби меҳр қўймаса,
Ундайлар илдизан кемирувчи қурт,
Ундайлар тўқликнинг шўх бир заволи.
Ундайлар ҳаётда пўкак янглиғ мўрт.
Ундайлар аёзнинг совуқ шамоли,
Мен улар ҳолига назар солган дам
Жигаримни бургут чўқийди бир-бор.
Ундайларга аввал, севикли укам,
Қалбдаги нафратин сочади шоир.
Айт, улар қаерда вояга етган?
Айт, улар нечун орсиз, беҳаё?
Айт, қайси кўчадан мактабга ўтган?
Айт, қайси китобдан таниган дунё?
Шу юрт булоғида сув ичган улар,
Шу юрт ардоғидан олганлар роҳат.
Шу юрт сойларини хўп кечган улар,
Шу юрт ҳавосини сипқорган фақат.
Уларнинг тақдири оқибат ёмон,
Оҳ, улар доимо қулдир базмга.
Нонни эъзозлайди мамлакат, замон,
Шоирлар мадҳини солар назмга.

XI

Кўксим офтобдаги қизиган бир мис,
Кўзимга кўчмаган илҳомий бир ҳис.
Нонга ношукурга жазо бермади,
Ҳатто Азроилга чап берган Иблис.
Офтобим, баъзида хира балққанди.
Армон кўз ёшимда қақшаб, қалққанди.
Ушоқни каптарга сочганда дўстим,
Асабим торлари совиб, салққанди.
Кўзга яқин турар отанинг йўргаси.
Кенжа ўғил бўлар она эркаси.
Ўн йил олдин ҳовлиларда ётди нон,
Айтинг, уни бўлганмиди эгаси?
Нома битсам, жавоб бермагансиз,
Ҳолинг не деб, бир бор сўрмагансиз.
Ушоқни чумоли олиб қочганда
Нега, яқин бориб кўрмагансиз?
Айтинг, тенг бўлармиш шоҳу фуқаро,
Киприк қўриқчидир қорачиқ аро.
Нонини тандирда куйдирди келин,
Ва бўлди қишлоқда юзлари қаро.
Муҳаббат сойида оқолмаганлар,
Ё бир от, ё бир қўй боқолмаганлар,
Увол қилиб келди, сени азиз нон,
Тишида бир данак чақолмаганлар.
Гўзал қиз таърифин келтирмоқ мушкул,
У доим тароғу соч билан машғул.
Дастурхонни оёқда босиб олса ким,
Табиат боласин кесак қил, тош қил.
Бировга келади обрўйи-омад,
Бировга келади ўлим-қиёмат.
Одам бир-бирига ёв каби боқар,
Кўтарилса қалбдан нонга диёнат.
Содиқ эр ёридан бир дам тонмади,
Бўсалар олдию завққа қонмади.
Нонни хўрлаганлар, айтинг, не учун
Вақтида дўзохда куйиб, ёнмади?!
Ушоқни куради кўкда учган қуш,
Ушоқни қўрмоқлик унга ёқар хуш.
Бир нурли саҳарда дунёга келиб,
Буғдой экмаганнинг умри мавҳум туш.
Одамни оздирган аччиқ шаробдир,
Бадбиннинг оқибат ҳоли харобдир.
Элини, нонини севмаганларнинг
Қилмиш-қидирмиши алдар саробдир.

XI

«Першинг» ракеталар ўрнатилган ер,
Истайман, ғаллазор жойга айлансин.
Қуёш елкамдадир, мен тўкаман тер,
Юрагим бошоқзор ерга шайлансин.
Қўҳна олам пайдо бўлгандан буён
Пайдо бўлган дўстим, нонга эҳтиром.
Қайси жойда нонга эҳтиром аён,
Ўша жойда тинчлик сўзи муҳтарам.
Тинчлик — олий неъмат, бу йўлда кураш
Бевақт оққан қанча қонларга гувоҳ.
Бу курашни кўрган бобомиз — қуёш,
Миллион-миллион марта тортди оҳ.
Қўшиғим бахшида ерга, қуёшга,
Қўшиғим бахшида ишчи деҳқонга.
Омонлик деб нонни суртайин қошга,
Фақат «Тинчлик» ва «Нон» тиргак жаҳонга.

НАЗАРБЕКЛИКЛАР ҲАҚИДА ҒАМХЎРЛИК

Зангиота районининг Назарбек қишлоғи аҳолисига хизмат кўрсатаётган шифохона зилзиладан қаттиқ шикастланган эди. Шундан сўнг поликлиника биноси беш ой ичида таъмирланди, алоҳида хоналарга бўлиниб, тиббий жиҳозлар билан таъминланди. Бу ерда бугунги кунда 24 даволаш хоналари мавжуд бўлиб, унда жарроҳлик, терапия, стоматология, физиотерапия, болалар ва аёлларни даволаш хоналарида малакали шифокор ва ҳамширалар фаолият кўрсатиб келмоқдалар. Қишлоқ аҳолиси бу поликлиника хизматидан мамнун.

— Шифохонамиз бугунги кунда 18 минг аҳолига хизмат қилмоқда,— дейди поликлиника бош шифокори Раъно Юсупова.— Беморларимизни имкони борича ҳасталикдан тезроқ фориғ этиш учун кундуз кунлари қатнаб даволанадиган 10 та ўринлик бўлим ташкил этдик. Шу бинонинг ўзида алоҳида дорихона ҳам ишлаб турибди.

Яқинда қишлоқ шўроси ҳокими Ҳ. Қорахўжаев, марказий шифохона бош шифокори М. Исмоилов ташаббуси билан бу ерда флюорография бўлими очиш режалаштирилди. Олти хонадан иборат бўладиган бу бўлимга рентген аппаратлари келтириб қўйилган. Бу эса назарбекликлар учун яна бир қулайлик туғдиради.

И. СУЛТОНОВ,
Улуғ Ватан уруши ногиронн.

ЖИНОЯТ ВА ЖАЗО

КЎНГЛИ ЭГРИ ОДАМЛАР

Шаҳар ва район судларида кўрилаётган жиноий ишларнинг деярли ярми ўғирликка оид. Дарвоқе, кейинги пайтда ўғирлик кўпайиб кетмоқда. Буни баъзилар иқтисодий қийинчиликларга боғлашлари мумкин. Лекин, ота-боболаримиз егани нон тополмай қолганда ҳам бу қора ишга қўл урмаганларини ёддан чиқармаслик керак. Демак, ўғирликни иқтисодий қийинчиликларга эмас, балки, ўғриларга нисбатан жазо чораларимизнинг ниҳоятда юмшоқлиги билан боғлаш тўғрироқ бўлади.

Биз қуйида халқ судларида кўриб чиқилган ўғирликлар ҳақида ҳикоя қилмоқчимиз.

ЙЎҚОЛГАН ПЎСТИН

Ҳозирги пайтда еб турган нонингни ҳам маҳкам ушлаб турмасанг, қўлингдан тортиб олишлари мумкин. Ҳар ҳолда эҳтиёткорлик яхши-да.

Лекин Ангрен шаҳар болалар поликлиникаси шифокори Т. Мусина эҳтиёткорликни унутди: тушликдан сўнг уни кимдир оғир аҳволдаги беморни кўриш учун чақириб кетди. Дўхтир хонасини қулфлашни хаёлидан чиқарди, илгакда эса қимматбаҳо мўйнали пўстини осиғлиқ турарди.

Қарангки, шу пайт эшиги қия очиқ хона олдидан Ангрендаги цемент заводи ишчиси Лариса Канаева ўтиб қолди. У илгари шу хилдаги қинғир ишларни қилганмийўқми билмаймизу, пўстинни кўриб кўзлари ўйнаб кетди, оёқлари ўз-ўзидан хона томон бурилиб, қўллари пўстинга чўзилди. Кейин ўғирлик молни тезликда сумкасига жойлади.

Табиийки, қўлга тушди. Ангрен шаҳар судининг ҳукми билан уч йил озодликдан маҳрум этилди.

КАЛИТНИ ЭҲТИЁТ ҚИЛИНГ

Ангрендаги П. Лумумба кўча, 36-уйининг 18-хонаси эгалари ўша куни эшикни қулфлаб, калитни ниҳоятда «мустаҳкам» жойга-эшикнинг шундоққина тагидаги бир парча латта остига «яшириб» кетдилар.

Уй эгаларининг бу «яхшилик»лари шу шаҳарда яшовчи, илгари бир марта қамалиб, ҳозир ишлашга бўйни ёр бермай, текин томоқ қидириб юрган Шуҳрат Ғаниевга маълум бўлганми, ишқилиб бу ерга дарров етиб келди. Калитни олиб, ичкари кирди ва бемалол «мол» танлай бошлади. Сумкасига «Монтана» фирмасида тайёрланган иккита эркаклар кўйлаги, шим, денгизчиларнинг ола-була либоси ва бошқа майда-чуйдаларни жойлади.

Одатда ўғриларнинг оёғи милиция ходимларини кўрганда титраб, кўзлари «олма-кесак» теришга тушади. Катта йўлдан зилдек сумкани кўтариб, бемалол кетаётган Шуҳрат ҳам милиционерларни кўриб, довдираб қолди. Ўзини дадилликка солиб, ўтиб кетмоқчи эдию, лекин ўғри билан тўғрини бир кўришда фарқлаб оладиган Насриддин Қўчқоров, Анвар Икромов, Ўрол Худоёровлар ички шубҳа билан йигитчани тўхтатдилар.

— Йўл бўлсин?

— Ўртоғимникига...

— Сумкангизда нималар бор?

— Ўртоғимнинг буюмлари...

— Қани, кўрайлик-чи?

Савол-жавоб шу ерга етганда Шуҳратнинг сабри чидамади, сумкани ерга қўйдию, «қочмаган номард» деб, оёғини қўлига олиб тирақайлаб қочди. Бу кутилмаганда рўй берганлиги учун милиция ходимлари ҳам иложсиз қолишди. Лекин эртасига яна унга дуч келишди. Бу сафар ёнида онаси, ҳарбий комиссариатга кетаётган экан. Уни комиссариатга эмас, ички ишлар бўлимига олиб кетишди. Кейин иши судга ошди, у ерда беш йил озодликдан маҳрум этишди.

«ҚОРОВУЛ» ЎҒРИ

Ангрен шаҳар, Димитров кўчасидаги 108-уйининг 27-хонасида истиқомат қилувчи Г. Котомцевага дўхтирлар Тошкентга бориб, даволаниб келинг, деб йўлланма беришди. Уйни, ҳали балоғатга етмаган Максимни ёлғиз қолдириб бўлармикин? Шунда уй эгалари ўйлаб-ўйлаб, шу уйининг 45-хонасида яшайдиган Евгений Красильниковни танлашди.

— Биз келгунча ўғлим билан яшаб тургин, ҳар ҳолда ҳушёр боласан.

Ҳа, Евгений ўзига етгунча «ҳушёр» эди. Лақмаларнинг ўзига ишонганларидан ҳурсанд бўлди. Тонг отгунча ўғирлик режаларини тузиб чиқди. Чунки илгари ҳам шу ишга қўл уриб, анча «тажриба» орттирган, халқ суди унинг балоғатга етмаганлигини ҳисобга олиб, жазони уч йилга кечиктирган эди.

Шундай қилиб, тонг отди. Максим «қоровул»нинг айниб, кетиб қолишидан қўрқиб, столга бор нарсани қўйди. Икковлон телевизор кўришди. Евгений соатга қаради: бир неча минутдан кейин нон дўкони ёпилади.

— Максим, ғир этиб, дўконга бориб, нон олиб кел, ҳали яна чой ичамиз. Айтгандек, ёпилиб қолса, очилгунча кутиб тур. Яна бориб юрмагин, дейман-да.

— Уйингга кетиб қолмайсанми?

— Ойинг менга ишониб кетди-ку, қаёққа борардим...

Евгений Максим кетиши билан ўртоғи Е. Грачевга қўнғироқ қилиб, ўз режасини айтди. Сўнг улар ичкари уйнинг қулфини бузиб, қимматбаҳо буюмларни чўнтакларига жойлашди. Нон олиб келган Максимга «Биз кино кўриб келамиз», дейишдию, ғойиб бўлишди.

Евгенийга бир кечалик «қоровуллик» қилгани учун олти йил беришди.

Мен «Тошкент ҳақиқати»нинг ўтган йилги сонларидан бирида эълон қилинган «Фақат милициянинг ишими?» сарлавҳали мақоладаги мулоҳазалар, таклифларга тўлиқ қўшиламан. Ҳақиқатан ўғриларга берилаётган жазолар ниҳоятда енгил. Беш-олти йил нима, ўтади-кетади, у ердан қайтиб келгач, қинғир ишларидан бутунлай воз кечган ўғриларни камдан-кам кўрганмиз.

Хуллас, ҳозир берилаётган жазолар жазо эмас. Ўғриларга бутунлай бошқа, ниҳоятда қаттиқ жазо бериш керак.

Маҳкам ҲАКИМОВ,
Меҳнат фахрийси.

Муҳаррир Н. НАСИМОВ.

• ЭЪЛОН •

Бухоро вилоятидаги Когон шаҳри, Қоровулбозор шоҳ кўчаси, 13 «п» уйининг иккинчи қаватида жойлашган 4 хонали квартирамни

Тошкент шаҳридаги 2, 3 ёки 4 хонали квартирага

шартлашилган баҳоларда
АЛМАШТИРАМАН.

Қуйидаги манзилга мурожаат қилинсин:
Бухоро вилояти. Когон шаҳри. Район Ички ишлар бўлимидан Ориф Холматбоев сўралсин.

Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаа концернининг босмахонаси. 700000, Тошкент, ГСП, Ленинград кўчаси 32. Газета офсет усулида А—2 форматида босилади.

Нашр кўрсаткичи: Г-10. Индекс: 64672. Босишга топшириш вақти — 20.30. Босишга топширилди — 19.30. 31379 нусха босилади. 1 2 3 4 5 6